

Tabor

1943 - SLOVENSKO DOMOBRANSTVO - 1993

1993

EL FORTIN

11-12

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov
TABOR je last in vestnik Tabora SPB. — Mnenja Tabora SPB
predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič
Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo
lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene
Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los
Anticomunistas Eslovenos Unidos.

Director: Ing. Antonio Matičič,
Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.
Propietario: lic. Ivan Korošec

Composición, diagramación y armado:

MALIVILKO - Telefax: (54-1) 362-7215

Impresión: Talleres Gráficos VILKO S. R. L., Estados Unidos 425
(1101) Buenos Aires, Argentina, Tel. 362-7215/1346

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 321.385.

NAROČNINA: Argentina \$ 15.- Južna Amerika, Evropa
in Avstralija 12 dolarjev; ZDA in Kanada 18 dolarjev
(zračno paketi).

Letalska naročnina za vse države 20 dolarjev (US).

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte
na naslov: Inž. Anton Matičič, Río Colorado 1806
(1686) Hurlingham — Buenos Aires — Argentina
Tel. 665-6654.

**KO „TABOR“ PREBERETE,
POŠLJITE GA V DOMOVINO!**

Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Nov.-Dic. 1993 • Buenos Aires • Nov.-Dec. 1993

Po njih delih jih poznamo!

Nedelja 22. avgusta. Iz Slovenije je prišel faks: Danes odkritje obeležja žrtev komunističnega nasilja v Rovtahn. V Zagradcu na Dolenjskem pa so znani zločinci razbili pred meseci postavljeno obeležje.

Ko so se v slovenski demokraciji komunisti preoblekli v narodne barve kot žrtve „tuje agresije“ južnih tovarišev, so na svoj novi transparent pripeli „krščansko etiko, nerevanšizem in spravo z mrtvimi“.

Pravijo, da je bila sprava v Rogu. Kdo, s kom? In, če je vendar bila, ali niso tudi spravo pahnili v brezno? Do Zagradca prav gotovo ni segla. Tam so še vedno boljševiski rablji, ki bi radi dolgo vrsto pomorjenih ponovno morili. Kako je temu ime? Nova OF, nova NOV, nova ljudska oblast, ali vandalizem hirajočega boljševizma?

Zahtevamo od slovenske demokratične oblasti, da najde vsaj te zločince!!!

TABOR

Ob petdesetletnici

Nasilja čas
pognal je nas v odpor.
HOTELI SMO ŽIVETI! HOTELI SMO BRANITI
z orožjem miru
in grožnje ljubezni;
braniti vas in domovino.

Prokleti vojni čas,
ki pognal je nas
v nasilje z nasiljem,
v smrt za smrt.

Kdo razume nas
in našo v brezni bolečino — ?

— — —
V gigantski borbi preteklega slovenskega časa — pravim gigantski, ne po moči in obsežu vse Slovenije, temveč po krutosti in nasilju borbe v tistih predelih Slovenije, ki so bili najbolj prizadeti v boljševiski revoluciji, to je Dolenjski, Suhi krajini, Notranjski, Beli krajini in precejšnji meri tudi Gorenjski. V tej borbi sta se spoprijela „Goljat in David“ — večinska slovenska stranka in nelegitimna komunistična partija.

Večinska stranka katoliških nazorov, s pretežno večino naroda, z vso podporo katoliške Cerkve — predstavnikov in vernikov, z močjo medijev, tiska in radia, ob soglasju večine slovenskih županov in sreskih načelnikov, slovenskega bana, pa vaških veljakov, prosvetnih domov s kulturo in športom ter cerkvenih organizacij. Vsa ta ogromna desnica naroda smo se počutili tako trdni, da ni bilo večjega smisla, ne časa, da bi se resno poglobili v nevarnost skoro neznatnega, vendar organizacijsko dovršenega in intenzivno skrbno prodirajočega komunizma med najnižje in marginalne sloje slovenske družbe: hlapce, dekle, najemnike, kolone, delavstvo, študente, skromne obrtnike, bajtarje, gostače, brezposelne, pa železničarje in presite sinove meščanov. V simpatično slišnih društvih kot Svoboda, Zarja, Edinost in podobno, s pestrim programom petja popevk in udarniških novotarij, tamburaških zborov, civilno obrambo in podobno je pronicala tuja ideologija ob prikazu povečanih napak desnice in pod skrbnim vodstvom v Moskvi izšolanih in v Španiji dresiranih nasilnih revolucionarjev.

V katoliških prosvetnih organizacijah so bilá predavanja in razgovori o

zmoti komunizma — ne toliko o nevarnosti, ker so bili pač boljševiki daleč — Rusija, Španija, Mehika. Na teh sestankih smo spoznavali skoro neznanega, vendar doslednega nasprotnika vere, Cerkve, osebne svobode in sploh obstoječega reda. Nismo pa zajeli vzroke, zakaj propagatorji „boljšega in pravičnejšega“ pridobivajo prav v teh slojih. Ali smo celo zapostavljali te sloje kot drugovrstne državljane. Mi za vse te nismo bili dovolj pozorni, jih nismo „pridobivali“, zato se niso mogli seznaniti s krščanskim socialnim programom. Tudi materialna pomoč tem je bila skromna. Gotovo so bili izjemni primeri, posebno po župnijah ali posameznih dobrotnikih, vendar naš družbeni red je hoté ohranjal te marginalne sloje ter jim dajal vedeti, da so le služabniki gospode in gospodarjev. Mi pa smo jim po tem družbenem redu prirejenih krščanskih načelih govorili o nujni veri, spoštovanju cerkvene in svetne oblasti ter obstoječemu redu. Le kako bi si mogli misliti cvetoče kmetije brez dekel in hlapcev, vzorno gojenih vinogradov brez kolonov in sploh družbo brez mitničarjev, beračev, bajtarjev in gostačev?

Komunizem je bil zli duh, kot parkelj z rogovi in rdečim jezikom, kopitom in repom, pa z vilami in kosmato kožo. Vendar še pri tem smo zaupali škofu Miklavžu, da nas bo branil pred peklom. No, tak komunizem bomo zlahka prepoznali, se mu z lahkoto uprli v tem zavednem katoliškem narodu.

Te naše naivnosti se je komunizem dobro zavedal, zato je čakal ugodne možnosti, ko bo „Goljat“ dremal, ali pa v zmedi časov izgubil razsodnost.

In prišla je zmeda časov: okupacija domovine, stiska, nasilja, pregoni, zatiranja, umori. Umorili so celo najvišjega predstavnika — slovenskega bana, ki je hotel ostati z narodom. Ostal je z narodom le cerkveni predstavnik, škof Rožman, ki je reševal vse brez izjem in svaril pred še novo nevarnostjo komunizma, ki je rastel s pomočjo okupatorjevih „tovarišev“, pa z obljubami svobode ob pomoči „velike slovanske Rusije, pravičnosti, enakosti in bratstva.“

Kar nas je bilo katoliškega tabora in nam je bila „vera nadvse draga“, komunistične zanke niso zajele, ker z brezbožniki nismo hoteli „zobati zrna“. S propagando svobode so blatili duhovnike, papeže, zasmehovali in grozili odločnim vernikom in narodnjakom; kako bi mogli z njimi?

Vendar njihova maska svobode je zapeljivo zavajala, dokler nismo razgalili njih boljševiške obraze. Mržnja proti okupatorju se je stopnjevala, posebno v mladini, katera pa je obenem s prezirom zasledovala komunistične špekulacije z okupatorjem na račun zatiranega naroda ter njenim ustrahovanjem ob propagandno prikazanih, namišljenih izdajalcih, kar je bilo vse, ki ni tulilo v njihov rog.

Ob tem se je komunizem prenačlil. Nasilja in umori so nujno izzvali odpor sile. Katoliški fantje in mošje so se z orožjem uprli odkritemu, nasilnemu brezboštvu. Od svojih organizacij in vodstev so čakali poleg nasvetov, propagande in navodil tudi človeka, ki bi jih vodil v organiziran odpor, ali jim vsaj pokazal mesto varnega zavetja za združen nastop. Toda tega človeka ni bilo —

Ali je mogoče, da v katoliškem narodu ni bilo enega vodje, ki bi prišel med te fante, organiziral in vodil obrambo?

Ko so nekateri, ki niso bili ravno iz tega tabora slišali obupni klic SOS dežele, so se mu odzvali, vendar so jih „pravoverni“ zavrnili: Ne, vi ne. Narod je naš in njegova rešitev je v naših rokah in načrtih, ko bo prišel ugoden moment. (To se je ponovilo tudi pozneje na Turjaku!)

Zato prvi pravi korak katoliških fantov v pravo smer ni bil pravi, ker mu niso botrovali „ta pravi“. Ta nerazgledanost, ali neodločenost, ali strah, ali karkoli že, je preusmeril razvoj nadaljnjih dogodkov ter usodo domovine in naroda, obenem pa razdelil katoliški tabor v „plave in bele“, nasledek tega pa so bile Grčarice in Turjak!

Po tej prvi slovenski katastrofi, ko so odgovorni izgubili glave in se zatekli v varno zavetje, je za narod mislil in molil samo še škof Rožman. V tisti zmedi črnih dni, ko ni bilo nobene rešitve več, je ta mož prosil in pregovoril moža — Slovenca z veliko začetnico, slovenskega generala Leona Rupnika —, ki mu ni bilo mar osebnih lovorik, ker jih tedaj ni bilo, skrb mu je bil narod na križ pribit; prosil ga je, da bi ta zagrabil in rešil, če je še kaj mogoče in kakor je pač mogoče v tisti zmedi časa. In ta mož — general — je stopil na čelo naroda, ki ga ni biló in na čelo vojske, ki je ni biló!

Drugega za drugim je reševal prebegle legionarje z razbitega Turjaka, Grčaric, Velikega Osolnika in Mokrca, ki so bili na bodeči žici ljubljanskega bloka že določeni za koncentracijsko taborišče Dachau. Iz teh in iz preživelih skrivačev, pa iz oboroženih grup v gozdovih je ta mož organiziral močno vojsko odločnih, udarnih domobrancev. On in ti z njimi so dokazovali boljševikom, da je naša zemlja naša, slovenska in, da bo naša, ne sovjetska republika!

Kar je sledilo potem, je bila slepota zahodne demokracije in naša vera v zahodne zaveznike, katerih naš narod ni imel. Ko je bilo skoro že vse narejeno in osvobojeno boljševiških hord, so vstali narodni predstavniki in vključili domobransko vojsko v slovensko vojsko. Tej pa so tudi imenovali „primernejšega“ vrhovnega poveljnika. Ta vrhovni poveljnik je vodil to slovensko vojsko ter z njo civilne begunce skozi temni ljubeljski predor k zaveznikom. Ti zavezniki pa so razorožili „zaveznike“ — to vojsko in tako izročili jugoslovanskim boljševikom.

50 let pozneje — — —

Danes vsega ni več. Ne slovensko-jugoslovanskih boljševikov, ne slovenske domobranske vojske, ne slovenskih beguncev.

Za prvimi so ostala brezna in kraške jame trohnečih kosti, kri, ki prst postaja. Pa preživela nasilja, krive obsodbe, laži, ropi, korupcija in moralna opustošenost. Za drugimi je ostal le spomin in solze, ki se v pol stoletja še niso posušile. Tretji že v tretji rod bogatijo tuje dežele sveta. Slovenija jih ne pozna. Slovenija jim ni več — mati.

No in sedaj se spet gremo naprej. Zatrjujemo, da se ne sme več ponoviti

slovenski krvavi čas. Ali smo kaj preukrenili našo preteklo pot? Ali nam je krvava preteklost zapustila kak nauk za bodočnost?

Kadar so v nevarnosti narodovi interesi, pravice, življenja, ali celo narodov obstoj, tedaj stopimo mi, ki trdimo, da smo demokratje, na skupno pot, za skupni cilj, ki je NAROD! Tega je nam manjkalo v oni težki preteklosti, ker se pač nismo zavedali groznih posledic. Zato nam je Bog prizanesel kot narodu. Koliko časa še — ?!

Vedno in vedno me opominja na smrt določeni kurat Malovrh iz kočevskih zaporov s svojo na umazano steno izpraskano oporoko: „Povej jim v Ljubljani, da naj bodo edini, da ne bodo nove razprtije terjale novih žrtev.“

V tej gigantski borbi sta bila zmagovalec in poraženec. In poraženec je zmagovalec — je narod, ki hoče in je hotel živeti svoboden, brez izmov. Ki živi iz trpljenja in krvi mučencev, iz razočaranj in sprenevedanj, iz preiskujenj in udarcev, kjer so se jekleneli ideali narodu zvestih sinov in hčerá, zato so umirali v ponosu, da so Slovenci in, da umirajo za ta narod, da dopolnjujejo ceno na oltarju domovine za njeno svobodo, složnost in samostojnost.

Narod takih sinov ne bo umrl nikoli!

MARJAN LOBODA

Naše korenine so v Sloveniji

Govor na počastitvi generala Rupnika, dr. Hacina in njunih sodelavcev ob 47-letnici njune smrti. - Slovenska hiša, 5. septembra 1993. Pripravil DPB Vestnik.

Mesec september 1943 — torej pred 50 leti — je bil med najusodnejšimi v Sloveniji v času revolucije. Italijanski okupator je pod udarci zavezniških armad in zaradi lastne gnilobe propadel. Ko je slovenskemu narodu prizadejal neštevilne žrtve, ko so ostala za njim pogorišča številnih vasi, na stotine ustreljenih talcev in umrlih od lakote in bolezni v taboriščih kot Gonars in Rab, se je mirno in varno umaknil iz Slovenije. Pred odhodom je zadal še zadnji in morda najhujši udarec slovenskemu narodu: komunističnim partizanom je prepustil večino orožja in opreme in jim nudil vso pomoč pri uničevanju protikomunističnih Vaških straž.

Po nekdanji Ljubljanski pokrajini so se razdivjale komunistične tolpe in pripravile ubogemu ljudstvu predokus njihove oblasti. Po vaseh so ustanavljali ljudska sodišča, zapirali in preganjali vse, kar ni trobilo v njihov rog, v Kočevju so uprizorili farso sodnega procesa proti ujetim vaškim stražarjem s Turjaka in četnikom iz Grčaric. Množično so pobijali svoje nasprotnike v Mozlju in Jelendolu in še drugod. Velik del Slovenije se je takrat zvijal v ognju in krvi pod oblastjo rdečih osvoboditeljev. Slabo oborožene in nestrokovno

vođene Vaške straže so druge za drugo izginjale pod brezobzirno rdečo premočjo. Končno je padel še Turjak z vsemi strahotnimi žrtvami.

Slovenski človek, ki je hotel ohraniti vsaj malo svojega dostojanstva in svobode, ni videl rešitve iz brezupnega položaja. Treba se je vživeti v takratno stanje, da moremo razumeti, kaj predstavlja v tistem trenutku pojava generala Rupnika, ki je znal in zmogel takrat zbrati okrog sebe majhno skupino odločnih ljudi in pokazati rešitev iz te strahotne zmede. Ustanovitev Slovenskega domobranstva je pomenila za ves ta del Slovenije tisto rešilno bilko, katere so se z zaupanjem oprijeli tisoči ogroženih po komunističnem terorju. General Rupnik je 15 mesecev prej sprejel težko dolžnost ljubljanskega župana. Takrat je v svojem proglasu izjavil: „Da pomagam naši mali Sloveniji, sem smatral za svojo dolžnost, da po 47 letih vojaške službe stopim — namesto v pokoj — na to mesto... Z vsemi močmi si bom prizadeval, da bom opravljal svojo dolžnost in s tem pomagal tako celoti kot poedinim svojim rojakom in rojakinjam...“

Zlom fašističnega okupatorja, divjanje komunističnih tolp po deželi in s strahom pričakovani prihod Nemcev, ki so se žalostno proslavili na Gorenjskem in Štajerskem s svojim preganjanjem Slovencev, je ustvarilo stanje, ki je zahtevalo takojšnjo in junaško odločitev. Kljub družinski tragediji, ko je v nekaj dneh izgubil dva zeta, je, kot sam pravi v svojih spominih, „stisnil ustnice in odšel na sprejem dolžnosti šefa pokrajinske uprave“. Kot prezident Ljubljanske pokrajine je uporabil ves svoj vpliv in avtoriteto, zbral ostanke vaških straž in izsilil od nemškega okupatorja dovoljenje za ustanovitev SLOVENSKEGA DOMOBRANSTVA, da zaščiti ljudi pred rdečim terorjem.

Ko ne bi general Rupnik ničesar drugega naredil v svojem življenju, kot da je v tistih groznih dneh nereda in divjanja komunističnih tolp po Dolenjski in Notranjski postavil na noge slovenske domobrance, ki so temu naredili konec, bi si zaslužil častno mesto v slovenski zgodovini.

O pokojnem generalu Leonu Rupniku še nimamo objektivnega življenjepisa, kot bi ga človek njegovega formata zaslužil. Na njegov spomin je bilo od strani komunističnega režima vržene toliko umazanije in laži, da povprečni slovenski človek še danes o tem zaslužnemu Slovencu nima prave podobe. General Rupnik je odločilno posegel v slovensko zgodovino v najbolj razburkanih in kritičnih razmerah, in ker je bil človek in ne angel, je verjetno storil tudi kakšno napako, a že v sv. Pismu beremo: „Če boš gledal na grehe, Gospod, kdo bo obstal!“ Je v življenju in delovanju generala Rupnika toliko svetlih točk, toliko pravičnih odločitev, toliko zavzetega dela za dobro slovenskega človeka, toliko ljubezni do slovenstva, da bo vsak nepristranski zgodovinar moral priznati, da je bil general Leon Rupnik pošten in velik Slovenec. Njegov odgovor na prošnjo, da sprejme mesto šefa pokrajinske uprave, je bil: „Sprejemam samo pod pogojem, da lahko delam za ljudstvo z največjo možno svobodo, in da me ne bodo ovirali, temveč podpirali na področju popravljanja socialnih krivic, in da mi tudi ne bodo postavljali ovir

pri vračanju narodu njegove nacionalne zavesti."

Slovenska domobranska vojska pod geslom Bog, narod, domovina in pod neomadeževano slovensko zastavo, je po nekaj mesecih zmagovitih udarcev po rdečih tolovajih spet vzpostavila red in mir v trpeči deželi. Pod skrbnim pogledom svojega ustanovitelja generala Rupnika in pod strokovnim vodstvom junaških oficirjev, so hrabri slovenski domobranci v nekaj mesecih očistili deželo komunističnih razbojnikov, ki so se kot potuhnjeni zločinci zavlekli globoko v gozdove ali čez mejo na Hrvaško.

Pa so bili tudi polni žalosti in grenkobe tisti meseci. Kamor koli so prihajali domobranci, povsod so odkrivali sledove komunistične strahovlade. Požgane domačije in množični grobovi strahotno mučenih žrtev so bile žalostne napovedi, kaj čaka Slovenijo, če ti ljudje pridejo na oblast. Po nerazumljivi slepoti takratnih svetovnih voditeljev se je to zgodilo. Nad Slovenijo je padla železna zavesa in môra skoro 50-letne komunistične diktature. Kaj vse je moral narod pretrpeti! Vrstile so se tragedije za tragedijo. Najprej izguba svobode in beg desetstisočev iz rodne domovine, potem sramotna angleška izdaja razorožene domobranske vojske, njena izročitev in zločinska množična morija v Kočevskem Rogu, Teharjah in drugod po Sloveniji. Takrat je KPS storila najstrašnejši zločin v zgodovini slovenskega naroda, ko je po njenem ukazu v potokih tekla nedolžna slovenska kri.

General Rupnik je večkrat ponavljal: „Kamor so šli moji domobranci, tja grem tudi jaz.“ Končno ga je doletela podobna usoda. 2. januarja 1946 so Angleži tudi njega izročili Titovim komunistom. Po tipičnem komunističnem procesu so ga obsodili na smrt z ustrelitvijo, njegovega šefa policije dr. Lovra Hacin na smrt z obešenjem, ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana na 18 let prisilnega dela, dr. Miha Kreka na 15 let prisilnega dela in dr. Milka Vizjaka na 20 let prisilnega dela. Skupaj z njimi so nalašč sodili tudi SS generala Rösenerja, komandanta nemške zasedbene cone v Sloveniji, katerega so obsodili na smrt.

Poročilo režimskega časnika o tistih dogodkih, besedo več besedo manj, poroča naslednje: „Ura je bila natančno 4 popoldan tisto toplo jesensko sredo, 4. septembra 1946, ko je policijski avtomobil pripeljal Rupnika na strelišče na Zelenem bajerju pod Golovcem, kjer je že od nekdaj ljubljansko strelišče. Nič se ni upiral, ko so ga vodili prek strelišča. Pa tudi oči mu niso zavezali. Ob 16.10 je zagrmela salva eksekucijskega voda. »Živel slovenski narod«, je bilo slišati poslednje besede nekdanjega generala jugoslovanske vojske Leona Rupnika."

Uro prej so se na dvorišču sodnega poslopja v Ljubljani, na Tavčarjevi ulici zbrali sodniki, tožilci in eksekucijski vod KNOJ, ki naj bi izvršil smrtno kazen z obešenjem nad obsojenim bivšim šefom ljubljanske policije dr. Lovrom Hacinom. Ura je bila natanko 15, ko so mu knojevci zadrgnili zanko okoli vratu. Dr. Hacin je tik pred smrtjo še zavpil: „Živel Kristus Kralj!"

Četudi se je poročevalec teh zgodovinskih dogodkov trudil, da bi obe

smrtni obsodbi prikazal na režimu prijazen način, mu to ni uspelo. Tako general Rupnik, kot dr. Hacin sta se do zadnjega diha svojega življenja obnašala kot junaka. V tistem odločilnem trenutku, ko človek pogleda smrti v oči, izpove samo svoje globoko prepričanje, kateremu je vse življenje služil. Tako sta ta dva junaka, čeprav sta umirala ob različnem času in na drugačen način, izpovedala svojo vero v tisti dve vrednoti, ki sta bili vodilni v vsem njunem življenju in v življenju tisočev najboljših Slovencev, ki so dobro leto prej množično polagali svoja mlada življenja na oltar domovine v teharskih grapah in v kočevskih gozdovih: narod in vera.

Slovenija se je v zadnjih treh letih toliko spremenila, da je največji optimist lahko presenečen. Iz enopartijskega diktatorskega režima je prešla v parlamentarno demokracijo. Iz priveska večnarodne Jugoslavije je postala mednarodno priznana suverena država. Dane so možnosti za obnovo, s tem pa tudi naložene dolžnosti za popravilo vseh nešteti krivic. V Sloveniji je komunizem tudi pod vplivom svetovnega razsula te tragične utopije dvajsetega stoletja bil prisiljen privoliti v vsaj zunanjo obliko demokracije in političnega pluralizma. V rokah članov prejšnje oblasti pa je ostal velik del javne uprave, ključni položaji v gospodarstvu in bančništvu in vsa odločilna mesta v sredstvih družbenih občil. Na pravosodnem in vzgojnem področju v glavnem vodijo isti ljudje kot prej. Nejasen je položaj na sektorju obrambe in policije. Za tisoče in tisoče zločinov med revolucijo in po končani vojni ni bil nihče klican pred sodišče, še manj obsojen. Stari partijski kriminalci umirajo in so pokopani z vsemi častmi, člani sedanje demokratične vlade pa objavljajo za njimi visokodoneče osmrtnice. Na stotine z zločini nad slovenskim ljudstvom omadeževanih revolucionarjev dobiva visoke pokojnine in nosi častne naslove narodnih herojev. Komunistična revolucija v Sloveniji, ki je okupatorjem prizadela neznatno škodo, povzročila pa smrt več kot 15.000 Slovencev in uničila na stotine dragocenih kulturnih spomenikov in vse vrste narodnega premoženja, se še naprej proglašja kot Narodnoosvobodilna borba in se pompozno proslavljajo njene obletnice. Med slovenskimi državnimi prazniki je od demokratične vlade postavljen 27. april kot dan upora proti okupatorju, ko je vsa leta veljal kot lažni datum ustanovitve OF, organizacije v katere imenu je bilo pobitih na tisoče zavednih Slovencev, še predno se je pričel oborožen odpor.

Zavoljo lažnega prikazovanja preteklosti in perfidne propagande smo doživeli sramoto pred demokratičnim svetom, da je prvi predsednik samostojne slovenske države, bivši tajnik KPS, prvi predsednik slovenskega parlamenta bivši oficir zloglasne OZNE in sedanji predsednik vlade bivši zvezni predsednik komunistične Jugoslavije. Ni se čuditi, če se poštene ljudje še vedno boje odkrito govoriti in nastopati, ko pa na vodilnih mestih še vedno videvajo stare obraze, ki so še nekaj let nazaj uporabljali precej drugačne metode, medtem ko se danes prikazujejo kot iskreni demokrati. Marsikomu vzbuja skrb in nezaupanje skrivnostno izginotje v podzemlje bivše

komunistične tajne policije, ko nihče ne ve prav pojasniti, kje je čez 700 izšolanih in oboroženih članov elitne skupine, na katero se je dolga leta naslanjala vsa zgradba komunistične diktature. To je samo nekaj primerov, ki nam vzbujajo skrb in strah za mlado slovensko demokracijo.

Maloštevilni resnični demokrati imajo pogosto zvezane roke zaradi skrivnih vplivov iz ozadja in zaradi pomanjkanja sposobnih in poštenih. Priznati je treba, da so komunisti svoje delo temeljito opravili. Med vojsko in po vojski so pobili vse, kar bi jim utegnili nasprotovati, po vojski pa so budno pazili, da so šolali samo sebi vdane ljudi. Redke izjeme, ki so se jim uspele upreti, danes nosijo vso težo obnove. Pri takem stanju je jasno, da funkcija politične emigracije še zdavnaj ni končana, dolžnost pričevanja resnice in pomoč pri obnovi po komunizmu opustošene domovine je še vedno aktualna. Obstoj naš emigracije je zato v interesu zdravega razvoja slovenske družbe, ki bo še dolga leta potrebovala resnično svobodno in neodvisno mnenje o dogodkih preteklosti, sedanjosti in celo bodočnosti, kajti mnogo stvari se od daleč dosti bolj jasno vidi, kot prav od blizu. Naš obstoj ima še prav zato svoj globok pomen in važnost.

Prav je, da dogodke v domovini budno zasledujemo, jih ocenjujemo nepristransko in o njih izrekamo svoja mnenja in ocene ter nudimo v danih možnostih tudi duhovno pomoč vsem tistim, ki se doma resno in pošteno trudijo za duhovno, moralno in stvarno obnovo Slovenije. Mi smo Slovenci po svojem izvoru in po svoji volji, mi ali naši predniki smo bili zavoljo komunizma nasilno odtrgani od rodne domovine. Zaradi skoro pol stoletja trajajoče komunistične diktature v Sloveniji, smo si bili primorani urediti življenje v drugih deželah sveta, katerih lojalni državljani smo, obenem pa se zavedamo, da so naše korenine v Sloveniji in imamo dolžnost in pravico živeti tudi svoje slovensko življenje. To je stvarnost, katero moramo priznati in upoštevati vsi, mi zunaj in oni doma. Nihče nima pravice nas odpisati ali obsoditi na izginotje. To si izberemo lahko le mi sami, kar pa bi bilo na ravni samomora in torej moralno vse obsodbe vrednega dejanja.

Naši posegi v slovensko dogajanje bodo koristni le, če bodo vođeni po resnični ljubezni do resnice in pravice. V silno neugodnih okoliščinah v katerih se razvija mlada slovenska demokracija, je prav jasno povedano stališče zelo velikega in odločilnega pomena. Mi v emigraciji imamo edinstven privilegij, da marsikaj lahko jasno povemo, kar naši ljudje doma ne morejo ali ne smejo. Naša neobremenjenost od trenutnih političnih koristi, nam daje poseben razgled in posebno moralno moč pri presojanju pojavov v Sloveniji.

Odločno moramo zahtevati, da se v Sloveniji izve vsa resnica o komunistični revoluciji, da se obsodi KPS kot zločinsko družbo, da se razveljavijo vse obsodbe, ki so jih izrekla komunistična sodišča med in po revoluciji in se njihovim žrtvam javno vrne ukradena čast, da se še živim žrtvam komunističnega divjanja in drugim oškodovanim po možnosti povrne moralna in materialna škoda, da se slovenskim domobrancem in njihovemu

ustanovitelju generalu Rupniku in ljubljanskemu škofu dr. Rožmanu vrne ukradena čast in se njihovi zemski ostanki slovesno pokopljejo v slovenski zemlji, za katero so darovali svoja življenja in se jim postavijo dostojni in primerni nagrobni spomeniki, da bo vsak Slovenec mogel javno počastiti njih spomin. Tistim našim prijateljem v Sloveniji, ki že vedno boljglasno postavljajo te zahteve, pa dajmo moralno in gmotno pomoč.

Morda se danes zdi, da je to težko ali še daleč, vendar kot pravi pesnik: „Nekoč bo!“ Da, mora biti! Na krivici in laži ni mogoče graditi samostojne in svobodne Slovenije. Narodna sprava, ki je nujen pogoj za preživetje danes tako razklanega naroda, bo možna samo na osnovi resnice in pravice.

Ko se danes klanjamo slavnemu spominu generala Leona Rupnika in njegovih sodelavcev, kakor tudi junaških in v boju nikdar premaganih slovenskih domobrancev, naj končam z njegovim pozivom, ki je danes prav tako aktualen kot pred skoro 50. leti: „Strnimo sile, pripravimo voljo, zaupajmo v božjo pomoč, ker se po svojem svetem načelu — Bog, narod, domovina — borimo za zmago reda božjega, bodimo enotni, zasledujmo samo koristi naroda, ostanimo do zmage nespravljeni sovražniki komunizma... Potem nam končni uspeh na uide! Potem bo lahko ves slovenski narod zmagovito prestal zadnjo preizkušnjo in zaživel lepše dni nove svobode, ko bo v trpljenju in krvi preizkušen z združenimi močmi lahko uresničil vse svoje lepe želje! Tako nam Bog pomagaj!“

Vsem,
ki so širom sveta z nami v našem boju za
BOGA - NAROD - DOMOVINO
ter bratom in sestram v domovini
naj novorojeni Človek-Bog
Z BLAGOSLOVOM BOŽIČA
nakloni toliko zdravja, sil in dobre volje,
da bi preko vse naše vztrajnosti v združenih naporih
NOVO LETO 1994
pomenilo tudi nov velik korak k blagostanju želijo
Zveza, društvo in glasilo TABOR.

TEMA RA RAZMIŠLJANJE:

„ZAVEZA“, glasilo Nove slovenske zaveze v Ljubljani, je v svoji 10. številki letos posvetila skoro polovico vsebine tragični polomiji takratnih slovenskih politikov in vojskovodij v Grčaricah in na Turjaku, a niti ene vrstice petdesetletnici ustanovitve Slovenskega domobranstva, ki je bila posledica tiste tragične polomije.

USTANOVITEV IN ŽALOIGRA SLOVENSKEGA DOMOBRANSTVA

(Nadaljevanje)

VIII.

Čeprav je imel gen. Leon Rupnik od vsega začetka natančno izdelano idejno osnovo za združitev slovenskega naroda, ki jo je pozneje zajel v geslo treh najvišjih vrednot: **Bog — Narod — Domovina**, se ne takrat, ne do mučeniške smrti najbrž nikdar ni zavedal, kaj je naredil tiste tragične dni meseca septembra 1943. **Takrat so Titovi komunisti na Stalinovo zapoved in zanj valpetovali** neprirodni, vse življenja vredno in vse vzvišeno zanikajoči ter uničujoči ideji zločinstvene nasilnosti. Gledano nazaj, je Rupnikovo dejanje v teh okoliščinah pomenilo resnično, pravo — slovensko narodno revolucijo, ki je prvič v slovenski zgodovini zdramila in povezala vse dotlej divergentne sile za en sam, vsem skupni cilj: **Slovenstvo!** Sad te resnične revolucije pa je bila po kralju Samu zopet prva slovenska narodna vojska — slovensko domobranstvo.

Spričo težkega, tragičnega mementa mučencev v Grčaricah in na Turjaku so namreč vse zdrave sile slovenskega naroda, ki so dotlej v borbi proti komunizmu zasledovale svoje, zaradi poglobitnega problema komunistične državljanske vojne nujne drugotne cilje, in temu odgovarjajoče urejale svojo lestvico vrednot, za katere je bilo vredno doprinašati žrtve, sledil Rupnikovemu klicu in s tem odprle vrata **novi miselnosti** slovenskega naroda, katere poslej zaradi neizbrisnega spomina, ki so ga zapustili v slovenski zgodovini domobranski mučenci, ne bo mogoče nikdar več izbrisati.

Bila je resnična pomlad **novega Slovenca**, ki je z živo silo zabuhtela izmed krvi, ognja in razvalin ter odjeknila tudi v zadnjem kotičku Gorenjske, Štajerske, Koroške, Primorske — povsod, do koder je prišel glas o dejanju generala Leona Rupnika v Ljubljani.

Toda kot vsaka velika revolucionarna ideja, je tudi vzlet slovenskega domobranstva na samem začetku trčil ob prepreke, ki so v posledici razvoja ob koncu vojne 1945. leta pomenile smrt 12.000 najboljših nosilcev miselnosti novega Slovenca z njenim iniciatorjem gen. Leonom Rupnikom vred; kar pa je samo poroštvo, da ta **novi Slovenec ne bo nikdar več izumrl.**

Kajpak vsaj tiste mesece leta 1943 že nihče, prav nihče več ni mogel

dvomiti, kakšen bo izid vojne na svetovnih bojiščih. Razlika je bila samo v tem, da je gen. Rupnik gledal na konec vojne s stališča, da je pri nas šlo za **novi vojni-pravni slučaj državljsanske vojne-revolucije pod tujo okupacijo**, drugi pa so usklajali svoje sodbe, poglede, sklepe in temu sledeče korake samo z do tedaj meddržavnopravno že uobičajenimi in normiranimi odnosi in zavezništvu v vojni med raznimi državami. Tako je gen. Rupnik gledal na konec vojne z iste ravni kot komunisti in temu odgovarjajoče usmerjal domobranstvo, dočim so se činitelji v domobranskem zaledju kljub tehtnim in krvavim dokazom proti temu krčevito oprijemali „zavezništev“ iz leta 1941 in z ozirom na to usmerjali svoje korake k utopičnem povojnem cilju. (Npr. vodenje domobranstva v ilegalo, neresne, nikomur služee „obveščevalne centrale“ za „zaveznike“ itd., kar je spričo nemške čuječnosti zahtevalo samo nepotrebne dodatne žrtve v zaporih, koncentracijskih taboriščih i. p.)

Vse to je seveda vplivalo na razvoj slovenskega domobranstva in že na samem začetku pripeljalo do tega, da je bila vojska njenemu očetu, iniciatorju in prvemu organizatorju gen. Leonu Rupniku dejansko izbita iz rok.

Politiki, ki so računali s tem, da bo „ob prihodu zaveznikov“ odločal tisti, ki bo držal vojsko v svojih rokah, so začeli iz podzemlja s takojšnjo obstrukcijo proti prezidentu. Že v mojem prvem javnem govoru preko ljubljanskega radia dne **10. oktobra 1943** je tedanji šef domobranske propagande Lojze Ilija zaradi sklepa zbora politikov na nekem sestanku v Rokodelskem domu v Ljubljani, da je treba „Rupnika držati proč od domobranstva“, črtal do zadnjega vse stavke, ki so se nanašali nanj.

V zvezi s tem je takoj vzplamtelo med mladimi častniki bivših legij hujskanje proti aktivnim častnikom bivše jugoslovanske vojske v domobranstvu na sploh s končnim ciljem, da bi prišel na poveljniško mesto „strankin človek“ rez. ppolk. Mirko Bitenc.

V medsebojnih odnosih je bila sprožena gonja proti „Stražarjem“, ker jih je ppolk. Ernest Peterlin namestil v štabu, kjer bi v danem trenutku utegnili pomeniti zapreko za cilje „uradne“ stranke.

Oboji pa so netili skupen ogenj proti „liberalcem“ v domobranstvu z motivacijo, da naj bi liberalci in posebej Sokoli dajali kader komunistom, kakor tudi proti maloštevilnim, pa delavnim Ljotičevcem, ki naj bi „imeli pod vplivom Rupnika“.

Vse to pa z očmi uprtimi na — prihod zaveznikov ob koncu vojne...

Kajpak je to moralo priti tudi na ušesa gen. Erwina Rösenerja, ki poleg tega, da je bil osebno izredno hraber, povrhu še ni imel niti najmanjšega političnega posluha in takta, ki pa je bil kot vrhovni poveljnik okrožja tudi vrhovni svetovalec (Berater) in s tem vrhovna nadzorna oblast v Ljubljanski pokrajini.

Ko je potem še „Kmečka pisarna“ pod vodstvom svet. Karla Škulja v okviru Protikomunističnega akcijskega odbora sicer z najboljšimi nameni

za Rupnikovim hrbtom in brez njegove vednosti vršila „mobilizacijo“, kar je Rösener seveda zvedel (generalu Rupniku je poslal primerek pozivnice!), je njegova mera bila že kar na začetku polna.

In ko je povrhu še **polk. Anton Kokalj** ob neki priložnosti — najbrž zaradi visokega krvnega pritiska — prišel pred Rösenerja s krvavimi očmi in močno zaripel v obraz ter so se mu tresle roke, je ta enostavno „ugotovil“ kar — delirium tremens; in Kokaljeve poveljniške kariere je bilo v Ljubljani konec...

Gen. Erwin Rösener je dal poklicati iz Novega mesta **stot. Vuka Rupnika** in v soboto dne **30. oktobra 1943** ob štirih popoldne zaukazal ves domobranski štab skupaj s prezidentom **gen. Leonom Rupnikom** ter **stot. Vukom Rupnikom** k sebi.

Ker je **stot. Vuk Rupnik** spričo starejših častnikov in zaradi prevelike skromnosti, ki takrat gotovo ni bila na mestu, zagrešil napako, da se je odpovedal poveljniškemu mestu domobranskega štaba, je gen. Rösener postavil končno **ppolk. Franca Krenerja** kot poveljnika novega štaba, **ppolk. Milka Vizjaka** kot njegovega pomočnika ter **ppolk. Ernesta Peterlina** kot načelnika „Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva“, ki ga je vključil v „Abteilung für Bandenbekämpfung“ pri svojem štabu.

Z dopisom z dne **4. novembra 1943** je gen. Erwin Rösener kot vrhovni poveljnik okrožja ter v svojstvu „Beraterja“ (svetovalca) Ljubljanske pokrajine prezidenta še pismeno pozval, da „se drži izven poslov slovenskega domobranstva“.

S tem je ušlo domobranstvo njegovemu očetu in ustanovitelju **gen. Leonu Rupniku** iz rok.

Polk. Antona Kokalja je stranka nato delegirala h **Gruppenführerju Globotschniggu** v Trst, kjer je prevzel poveljstvo Varnostnih straž — primorskega domobranstva. Ker so poleg največjih idealistov zaradi še večje bližine „zaveznikov“ k primorskemu domobranstvu odhajali z vsemi njihovimi stremljenji tudi vsi nezadovoljneži in razočaranci iz Ljubljane, so tam kaj kmalu zavladale razmere, ki so iz njega naredile gnezdo večnih nesoglasij, katerih **polk. Kokalj** do konca ni bil v stanju obvladati; posebej, ker se je ljubosumno otesal vsakega zdravega, predvsem pa Rupnikovega vpliva.

„Strankin človek“ **rez. ppolk. Mirko Bitenc** pa je zaradi užaljenosti, da ni uspel postati poveljnik (gen. Rösener je izrecno zabranil v vodstvu štaba vsakega „političnega“ oficirja!) takoj nato sploh izstopil iz domobranstva ter šel v podzemlje, od koder je v službi „zaveznikov“ celo pomagal rušiti njegovo enotnost.

Zaradi vljudnosti in upoštevanja njegovega položaja kot prezidenta so „trije kralji“, kakor jih je dobrohotno imenoval — **Krener, Vizjak** in **Peterlin**, sicer prihajali na poročanja. Toda istočasno so nekateri eksponenti ves čas pomagali netiti celó nerazpoloženje v samem štabu domobranstva proti „staremu“.

Tudi gen. Erwin Rösener je gen. Leonu Rupniku (v svojstvu prezidenta) iz vljudnosti in takta sicer dostavljal v informacijo kopije povelj izdanih „Organizacijskemu štabu slovenskega domobranstva“; toda samo v informacijo in svojstvu prezidenta pokrajinske uprave.

Kaj kmalu je bil tudi **stot. Vuk Rupnik** izigran s poveljniškega mesta v Novem mestu. Prezidentov mlajši sin, letalski **npor. Evgen Rupnik**, ki je z garanjem v nabornem odseku štaba tudi doprinesel težak delež pri ustanovitvi slovenskega domobranstva, pa je prav zaradi duha in odnosov, ki so vladali, iz domobranstva sploh izstopil. Na mesto stot. Vuka Rupnika, ki je nekaj časa „izgubljal čas“ na štabu, potem pa prevzel poveljstvo slovitega udarnega bataljona, je ppolk. Franc Krener poslal v Novo mesto **polk. Ivan Dežmana**, s čimer so tam nastale razmere, ki so polk. Dežmana v končni posledici pripeljale v koncentracijsko taborišče Dachau...

Prezreti seveda tudi ne smemo dejstva, da so takoj od začetka in vse do konca prav gotovo posebno vlogo pri vplivanju na razmere in dogodke, kakor tudi na razvoj borbe slovenskega naroda proti komunistični zaroti v splošnem, odigrali razni prišepetovalci in saboterji v službi mednarodnega komunizma, ki jih ni manjkalo nikjer. Saj je bila celo prezidentova zaupna tipkarica Marica Malahovsky v službi partizanov ter v službi **dr. Kanteta**, ki je bil namestnik šefa policije **dr. Hacina**. Toda ta dva sta bila vsaj še dokaj o pravem času odkrita. Šefa stana v organizacijskem štabu **stot. Delaka**, ki se je znal začuda rad sukati celó v prezidentovi intimni bližini, pa pri vsej „budnosti“, katere žrtev so postali tudi nekateri popolnoma nedolžni ljudje, nihče „ni uspel“ odkriti, dokler na prvi dan prihoda partizanov v Ljubljani ni zamenjal domobranske uniforme za uniformo komunističnega oficirja.

Koliko je lahko bilo takšnih kukavičjih jajc razmetanih po vseh gnezdi in kdo vse so to lahko bili, najbrž ne bomo nikdar zvedeli.

Ne more pa biti dvom, da jih je moralo biti prav posebej zadosti v samem Rösenerjevem štabu; saj je prav to bilo najvažnejše orožje partizanov že izza prvih dni okupacije, ko so se kot takratni zavezniki nacizma znali brez skrupulov vstuliti pri obeh okupatorjih in tam tudi pozneje ostali do konca.

Za osebo prezidenta gen. Leona Rupnika je bilo pri vsem tragično posebej dejstvo, da je trpeči narod še vedno gledal v njem rešitelja, ki lahko vse doseže, in pa predvsem seveda poveljnika domobranske vojske, ki lahko kot prezident z njo razpolaga po mili volji. Ko so razni neodgovorneži, ki so bili prepričani, da jih je sam Bog določil za edino pozvane in nezmotljive narodove vodnike in pastirje, lahko v varnem podzemlju nemoteno posvečali sanjskim prividom o oblasti ob „prihodu zaveznikov“ in zato z infantilnimi, pa zato nič manj megalomanskimi akcijami, kot je bila takojmenovana „Obveščevalna centrala“ **polk. Vladimirja Vauhnika** (njen edini „uspeh“ je bil, da je spravil v nemška koncentracijska taborišča in v nesrečo vrsto nedolžnih ljudi) in podobno, skušali domobrancelje „speljati nazaj na zavezniško stran“, je prezident prejemal stotine peticij, spomenic, avdienc itd. iz najbolj oddaljenih in zato

najbolj trpečih predelov — tudi z Gorenjske, iz Štajerske in Primorske. Vse to je prestavljal v nemščino in s svojimi osebnimi prošnjami v spremnih pismih pošiljal naprej, da je tako kot berač s svojimi neizbežnimi „Heil Hitlerji“, ki so seveda morali stati na koncu vseh takšnih pisem, moledoval, ne pa ukazoval za svoj preizkušani narod.

Ker pa je istočasno gonja proti njemu s ciljem, da ga je treba — „za prihod zaveznikov držati proč od domobranstva“, šla vztrajno naprej, kot prezident in „poveljnik“ bil seveda — vsega kriv. Tako npr. blamaže z domobransko prisego na Hitlerjev rojstni dan 20. aprila 1944, ki vpada v to razdobje, i. p.

Samo tiste peticije, spomenice, avdience, pa ljudski tabori, na katerih je v teku leta slovenskega protikomunističnega plebiscita 1944 prišel v neposredni stik z narodom, njegovemu idealizmu niso pustili, da bi vrgel puško v koruzo, in je vztrajal in se boril, da bi prav zaradi tega naroda in zaradi mož in fantov, ki so krvaveli na slovenskih okopih človeštva proti svetovni komunistični zaroti, dobil svoje slovensko domobranstvo nazaj v roke.

IX.

Zdi se neverjetno, toda tudi takšne stvari so igrale usodno vlogo. Zakaj šele, ko je osebno hudo ljubosumni gen. Rösener postal Obergruppenführer, ki je v vojski bil enakovreden činu divizijskega generala Leona Rupnika, je pristal na to, da je prezident za obletnico umestitve, dne 24. septembra 1944 postal generalni inšpektor slovenskega domobranstva in tako po koncu oktobra 1943 zopet prišel v organsko zvezo s svojo vojsko.

Pa še za to so Nemci takoj pobrali visoko ceno, ko so pokrajini kljub temu, da jim je gen. Leon Rupnik kot svetovno priznani utrdbeni strokovnjak dokazoval nesmisel, in navzlic temu, da so bili proti temu celó nekateri pametni Nemci, naprtili takoiimenovane „Narodne pionirje“ Pöll-akcije za kopanje protitankovskih jarkov. Gen. Leon Rupnik se je vdal nasvetom resnično zaskrbljenih ljudi in ni takoj odložil prezidentstva in generalnega inšpektorata samo zato, ker je takrat videl konec vojne zares na pragu in je kljub omalovaževanju in celó sabotažam njegovih iniciativ v organizacijskem štabu vsaj delno zopet imel v svojih rokah borce, za katere je vedel, da ga cenijo in mu zaupajo.

Toda podzemlje, ki je seveda prav tako videlo bližnji konec vojne in se mrzlično pripravljalo, da bi „domobrance speljalo nazaj na zavezniško stran“, je z „Narodnimi pionirji“ dobilo še en velik kamen, ki ga je gen. Rupniku neumorno metalo pod noge, ter z listino, datirano na slovenski narodni praznik 29. oktobra 1944, ustanovilo svoj suvereni in seveda tudi za vse, kar bo storil, odgovorni Narodni odbor.

Gen. Leon Rupnik je bil spričo že vidnega konca vojne in zaradi svoje že naivne miselnosti poštenjaka ustanovitve Narodnega odbora skraja naravnost

vesel. S podvojenimi energijami se je vrgel na planiranje, predlaganje in izvedbo večjih očiščevalnih akcij po deželi, katerih se je tudi sam v prvih linijah s svojimi borci udeležil na Dolenjskem, Kočevskem in Notranjskem.

Toda dne 28. aprila 1945 popoldne je škof dr. Gregorij Rožman, čigar očetovsko dobroto zaupljivega poštenjaka so politiki še enkrat izrabili, gen. Leona Rupnika povabil k sebi v škofijski dvorec. Tam se je znašel pred 12 politiki Narodnega odbora, ki so mu kratko in jasno povedali, da je svoje delo opravil in da mora kot „kolaboracionist“ spričo imminentnega prihoda zaveznikov, ki jih „vsak dan pričakujemo na ljubljanskih ulicah“, kakor je dobesedno izjavil msgr. Matija Škrbec, takoj vse funkcije predati njim, ki najbi predstavljali suverene zastopnike slovenskega naroda. Seveda bi moral prej še z Nemci urediti vse tako, da se politikom, „ki so ves čas stali v prvih vrstah borbe proti komunistom“, ne bo nič pripetilo...

Gen. Rupnik je takoj z grozo spoznal osnovno napako, na kateri je gradil Narodni odbor. Očitno brez vsakršnega uspeha jim je vztrajno dokazoval, da zaveznikov k nam ne bo, ampak naj politiki takoj in nemudoma poiščejo zvezo z njimi, jih poučijo o stanju pri nas in poizvejo, kakšno stališče mislijo ob koncu vojne do nas zavzeti. Zato je bil pripravljen, da pri Nemcih izposluje prehod civilne oblasti od njega na novi širši kolegij politikov, toda „v imenu božjem“ jih je prosil, naj vojsko pustijo v njegovih rokah, dokler ne dobijo jamstva ali vsaj natančno ne zvedo za stališče zaveznikov.

Nato so se razšli in gen. Rupnik jedne 30. aprila 1945 vpeljal Narodni odbor h gen. Rösenerju na direktne razgovore o prenosu civilne uprave.

Toda politiki še zdaleč niso bili pripravljeni odstopiti od namena, ki so si ga postavili že na samem začetku, da je namreč treba gen. Rupnika „za prihod zaveznikov držati proč od domobranstva“. Kljub temu, da je prezident s svoje strani do pičice izpolnil dogovor v škofijskim dvorcu in politike vpeljal k Rösenerju, je bila proti njemu sprožena hujša gonja kot nikdar.

Ker se je gen. Rupnik pripravljaj, da v danem trenutku vzame v svoje roke neposredno vrhovno poveljstvo nad vsem slovenskim domobranstvom, vključno na Gorenjskem, ki je bilo takrat še vključeno v nemški rajh, je pri Rösenerju izposloval mobilizacijo za domobranstvo. Ker je Gorenjska bila, kakor že rečeno, vključena v nemški rajh, je mobilizacijski oglas poleg gen. Rupnika seveda sopodpisal, oziroma odobril gen. Rösener kot vrhovni poveljnik tega tedaj še „nemškega“ področja. Podpis gen. Rupnika na mobilizacijskem oglasu za tedaj še „nemško“ področje — čeprav seveda poleg gen. Rösenerja — je torej bil samo prezidentov velik uspeh. Gen. Rösener je s tem naredil koncesijo — gotovo po direktivah z vrha —, ki bi ga pred meseci, da ne govorimo — pred letom, stala glavo. — Ker pa je tudi v Ljubljani bilo še nekaj ljudi, ki so se ves čas vojne znali držati ob strani in se končno deloma poskrili celo pri zloglasni Pöhl-akciji (Narodnih pionirjih), ki je pri vsej nepopularnosti postala zatočišče vseh „črnohorzijancev“, „zabušantov“ in „OR-ovcev“ in katere razpust v Ljubljani je gen. Rupnik le dosegel, je bilo

nekaj teh mobilizacijskih oglasov dne 1. maja 1945 seveda nabitih tudi v Ljubljani.

Ker se je poleg tega sestanka z Narodnim odborom gen. Rösener, ki so ga zaradi samovoljnega značaja Nemci sami imenovali **Erwin-paša**, tudi politikom pokazal tak trd oreh, kot ga je gen. Rupnik moral lomiti skoraj dve leti, so politiki vrgli v javnost, predvsem pa med častniški zbor ljubljanske garnizije, krilatico, da je prezident potegnil z Rösenerjem in ga podprl. Za to krilatico pa so izrabili majhen incident, ki se je tam pripetil med prezidentom in **dr. Jožetom Basajem**. Gen. Rösener je namreč politikom očital, zakaj niso skoraj dve leti podprli „starega moža“, ki je moral sam prenašati vse težave „s trdimi zakoni okupacije“ (dobesedno!) in mu povrhu še „iz podzemlja metali polena pod noge“. Dobremu poštenjaku **dr. Jožetu Basaju**, ki so ga rinili naprej kot ščit, najbrž zaradi živčnosti, ni prišlo na misel kaj drugega, kot da je izjecljal, da zato niso šli blizu, ker bi jih prezident gotovo dal **zapreti**. To je bilo v tem položaju seveda tudi za generalove preizkušene živce in potrpljenje zadosti; pa je izdrdral iz sebe vsaj nekaj vsa leta zadrževanega gneva. Za dokaz nepremišljenosti Basajeve argumentacije se je celo spomnil omeniti, da je prišel k njemu katoliški prvak **Rudolf Smersu** naravnost iz skivališča in da si je v tem slučaju prezident celó oskrbel jamstvo Gestapa, da se njegovemu obiskovalcu ne bo nič zgodilo, če bi ga slučajno zalotili v Ljubljani.

Mobilizacijski oglas in ta incident pri Rösenerju sta bili seveda samo dve pretvezi med ostalimi, s katerimi so politiki takrat lahko nahujskali **častnike ljubljanske garnizije**, da so prvič prišli že 1. maja 1945 s **Krenerjem** na čelu v vladno palačo zahtevat takojšnji Rupnikov odstop. V resnici pa so emisarji Narodnega odbora že takoj po 28. aprilu 1945 (po sestanku pri škofu) med temi oficirji zbirali celó pismene izjave, da bodo poslušali samo **Narodni odbor in poveljnika**, ki ga bo on postavil. **Dr. Albin Šmajd** je isto celó telefoniral tudi šefu domobranske propagande na Gorenjskem, **Pernetu**.

Ker je gen. Rupnik bil prepričan, da borci na terenu o vsem tem niso vedeli ničesar, je v noči med 1. in 2. majen 1945 vseeno vzel dejansko **vrhovno poveljstvo vsega slovenskega domobranstva**, vključno gorenjskega, v svoje roke.

X.

Toda dne 3. maja 1945 ponoči se je sestal na **Taboru** v Ljubljani takozvani „slovenski parlament“, proglasil **slovensko narodno vojsko** in ji postavil za poveljnika — **Franca Krenerja**, ki ga je povišal v generala...

Gen. Leon Rupnik je samo še utegnil prepričati gen. Erwina Rösenerja, da bi vsaka protiakcija nemških čet, ki jih je za kaj takšnega bilo v Ljubljani tedaj še kar preveč, pomenila samo nepopravljivo škodo za itak že zadosti preizkušano nedolžno prebivalstvo. Še pomisliti namrečni upal, da bi ti ljudje postopali kot so, če ne bi računali z nekimi trdnimi, neomajnimi jamstvi.

Dne 5. maja 1945 ke gen. Erwin Rösener spričo Narodnega odbora **prenesel na gen. Leona Rupnika še slovensko civilno upravo Gorenjske.**

V teku istega akta je prezident odložil vse funkcije, katere je potem v njegovi prisotnosti **gen. Erwin Rösener prenesel na Narodni odbor.**

To je bila vsa „revolucija“ in ves „upor“ Narodnega odbora.

General Leon Rupnik je še istega dne 5. maja 1945 popoldne odšel v begunstvo.

Toda žaloigra, ki jo je prezident v dobri veri v poštenost in resnost politikov Narodnega odbora preprečil, ko je gen. Rösenerja v zadnjem trenutku odvrnil od represalij zaradi akta 3. maja 1945 na Taboru v Ljubljani, se je potem kljub temu **morala odigrati.** Samo da je bila še mnogo bolj grozna! —

Brez vsakršnih najmanjših jamstev je Narodni odbor takoj po prevzemu oblasti iz rok nemškega generala Rösenerja začel slovenske domobrance pod poveljstvom svojega generala Franca Krenerja „spravljati nazaj na stran zaveznikov“ proti Koroški, kjer so jih Angleži razorožili in nagnali na polja pri Vetrinju.

Tudi to še očitno ni bilo zadosti za streznjenje ljudi, ki so ne glede na posledice, katere je narod moral plačevati, od same ustanovitve slovenskega domobranstva sanjali utopične sanje o — oblasti.

Še na Vetrinjskem polju so postavljali **vojnega ministra, razmetavali s čini, med begom in preplašeno rajo celó izvajali mobilizacijo ter v boju nikdar premagane junaške borce** — razorožene zopet zaprisegali, da so ta cvet naroda, ki je o pravem času in na pravem mestu vsemu svobodoljubnemu človeštvu dal mogočen zgled, „zavezniki“ lažje začeli nalagati dne 27. maja 1945 na zaplombirane vagone in jih odvažali v dar krvoločnemu političnemu pustolovcu Titu v službi Stalinove svetovne rdeče zarote. Pa še to ni bilo dovolj, da bi se odgovorni zdrznili iz nemogočih sanj in kaj ukrenili... —

Tako so junaki s predstraže svobodnega človeštva dan za dnem odhajali kot neobgljene, vdane ovce na žrtvenik rdečega moloha vse dotlej, dokler število ni bilo dopolnjeno... — — —

Čez dobro leto jim je sledil — še po domobranski žaloigri kot zver preganjan — **njih oče gen. Leon Rupnik**, da se jim je dne 4. septembra 1946 pridružil s strelom iz pušk „hrabrih“ knojevcev...

Kljub temu, da je bilo o zadnjem dejanju slovenske domobranske žaloigre že mnogo pisanega in govorenega, vsa pretresljiva resnica še ni znana. Tudi v tem kratkem prikazu ni priložnosti za to.

Ob 25-letnici vetrinjske žaloigre naj bodo te vrste samo majhen napotek za zgodovinarja in pa skromen doprinos k spoznanju, da izkustvo svetuje, uči in nas vodi samo, če ga znamo izkoristiti. Zakaj to bo slovenski narod do konca dni dolžan svojim slavnim domobranskim junakom, ki so padli na mrtvi straži svobodoljubnega človeštva za BOGA — NAROD — DOMOVINO.

Maša na Sv. Urhu in pričevanje domobranca

(GOVOR LIC. IVANA KOROŠCA 4. 7. 1993)

Spoštovani predstavniki Cerkve in oblasti!
Drage sestre in bratje Slovenci!

Vsakemu posebej iskren pozdrav! Prinašam vam tudi pozdrave prijateljev in znancev iz daljne tujine. Ko se povračamo iz tujih cest v ta naš kraj, ne prihajamo ne s sovraštvom ne z maščevanjem. Prihajamo žejni lepote naše Slovenije, žejni pravičnih zakonov slovenske pravice, žejni topline in objema matere Slovenije, ob daljni, mrzli tujini.

Svoboda v Sloveniji nam daje svobodo, da lahko sedaj tudi tu govorimo vsi vso resnico o med in povojnih dogodkih. Naravno je, da isti dogodek ni nikoli enako doživet po različnih osebah. Ta razlika je še posebno zaznavna ob vojnih dogodkih, kjer nasprotje prehaja v sovrašтво. Zato so dejanja čisto prikazana enostransko, to beremo vsak dan tudi sedaj. Kadar pa ena stran, z očitno lastno krivdo, isto pripisuje drugi, je to vzrok stopnjevanega sovrašтва.

Kar nas je starejših pomnimo, da je tedanja KP ob okupaciji Slovenije prosila nacističnega zavojevalca, da prestavi mejo od vrhov pri Pečarju, v to sostrško dolino, ker „hočemo Nemca“. V tistem času sta bila namreč Hitler in Stalin prijatelja ter je Stalin z našimi komunisti odobral okupacijo Slovenije! Ali se motim —? Narod je bil razočaran nad tem prijateljstvom, vendar nihče ni nikogar imenoval izdajalca niti ni nikomur prišlo na misel, da bi streljal na boljševiško-hitlerjeve prijatelje.

Ko pa se je 22. junija 1941 razdrlo naci-sovjetsko prijateljstvo, so se prijatelji razšli in slovenski komunisti so se iz „Antiimperialistične fronte“ prelevili v „Osvobodilno“. Nastopil je dan krvave boljševiške revolucije. Vsi, ki se nismo mogli sprenevedati z njimi, smo bili „izdajalci“. Ta psotka je postala last OF in z njo so opravičevali umor in nasilje.

Pisci zgodovine v domovini iz tega časa, s Sajem in Podbevškovo na čelu, so šli v skrajnost človeške domišljije, ali bolje, boljševiških metod nasilja. Na Sv. Urhu nam očitajo npr., da smo z lopatami sekali glave, da je mežnar zvonil v nočeh, da bi uglasil krike žrtev, da sta v spovednici sedela kaplan in domobranec, (ne vem, kako bi mogla?) ob spovedi obsojenca, da smo v nočeh uganjali orgije, ob kibli na sredi cerkve in mesnici pod korom, da smo jetnike obešali na kavlje in še in še.

Ko je bila na Sv. Urhu domobranska postojanka, je bila v cerkvi maša vsak dan. Vaščani in Pajsarjev gospod niso videli nič tega. Ko se bodo vaščani

otresli poslednjega strahu, bo vstala vsa resnica. Ne vem, zakaj je bilo treba porušiti mežnarijo, ki bi bila verodostojna priča nekdanje postojanke s prvotno kletjo velikih oken nad zemljo! V svoje pričevanje so komunisti zgradili novo klet — prilagojeno za mučenje — v podobi grajske ječe. Ne vem, zakaj je bilo treba razbiti oltarje v cerkvi, klopi, obhajilno mizo, svete podobe, lestence?

Po vseh teh boljševiških metodah pa je bilo treba pripraviti t.i.m. „belogardistično morišče“, ki bi bilo protiutež komunističnim morijam. Partija je izbrala Sv. Urh, ker je v bližini Ljubljane, zato prikladen za „pouk in razkazovanje šolski mladini, ekskurzijam in tujim gostom.

Partija je v področje „urhovskih gozdov“ zajela teritorij od Krima do Save, pa od Golovca do Pugleda, Police in Javorja. Kdo so torej žrtve v teh „urhovskih gozdovih“ ali enostavno „na Urhu“?

V teh gozdovih so prve žrtve okupatorja, aretirane po vaseh. Tu so tudi talci ob partizanskem požigu papirnice Vevče. Tu so prve žrtve zaznamovane po komunističnih terencih. Tu so ob napadu na domobransko postojanko padli partizani, njih mobiliziranci in zajeti vaški stražarji. Po trditvah prof. Janeza Gruma so v teh gozdovih na smrt obsojeni terenci iz ljubljanskih zaporov. Ker pa vseh teh žrtev partiji še ni bilo dovolj za veliki prikaz, je po vojni tu pobila domobrance, ki so ostali doma in nekaj mladoletnih, ki so se vrnili iz Št. Vida in Teharij. Tu je partija prepeljala tudi po vojni pobite žrtve iz Št. Pavla, pokopane pod Razori. Prav tako je pripeljala tudi padle partizane na Javorovici, izkopane v Šmarju pod Gorjanci. Tu počivajo v borbi padli domobranci — 22 po številu — izkopani na Orlovem vrhu in v lojtrskih vozech prepeljani preko Orel na Sv. Urh.

Za vse te partija trdi, da so žrtve „belogardistov in klera“. Vsa ta „priprava“ je trajala šest mesecev po vojni, vendar še premalo, kajti ko so ob velikem teatru „ljudskega sodišča“ prisilili domobranska dekleta in sestre, da so morale odkopavati pripravljene grobove, so se ljudje čudili, da so bili grobovi in nekatera trupla „tako sveža“.

Za „zločince“ si je partija izbrala civilne žrtve, izmed katerih so določili dva glavna: domačina Alojzija Svetka in duhovnika dr. Petra Križaja, ki nista imela nobene zveze z grobovi. Svetek je bil v onem času zajet pri partizanih, Križaj pa je študiral v Ljubljani. Partija je po končanem krvavem teatru na Sv. Urhu vrgla vse obtožene v pripravljeno ječo, kjer so bili deležni nečloveških mučenj. Kljub temu, da po vseh krvavih orgijah, žrtve niso mogle priznati ničesar, so Alojzija Svetka in duhovnika Petra Križaja usmrtili z obešenjem.

Tej boljševiški resnici je partija nato zgradila grobnico in lep spomenik, ki naj bi v večnosti pel njeno slavo ter obtoževal domobrance, cerkev in duhovnike. Božji načrti pa niso načrti ljudi, četudi se ti smatrajo bogovi. Upam si trditi, da v grobnici na Sv. Urhu počiva več domobrancev kot partizanov. Pa to niti ni važno. Važno je, da je na Sv. Urhu prvi spomenik vsem žrtvam revolucije. (Naravno, napis bo treba primerno prirediti.)

Spomenik žrtvam, ki so umirale različne smrti, na različnih poteh, za svojo idejo. Poklonimo se vsem, kajti, kaj je večje, kot žrtev življenja. Naša dolžnost zahteve pa je, da oskrunjena in izropana cerkev Sv. Urha postane spet hiša molitve in tempelj Boga!

IZ ČASOPISOV

„Bog - narod - domovina“

POGOVOR Z DR. STANKOM KOCIPROM

„Slovenec“, 7. avgusta 1993

Po dolgih letih se je iz Argentine vrnil v Slovenijo dr. Stanko Kociper, pisatelj in politik. V uredništvu Slovenca smo mu postavili nekaj pisnih vprašanj.

Iz izgnanstva ste se pred dnevi prvič vrnili v Slovenijo. Kakšni so vaši občutki, zakaj ste prišli po treh letih osamosvojitve?

Čeme ne bi obdolžili demagogije, češ da posnemam papeža, bi pri izstopu iz letala v Mariboru padel na kolena in poljubil blaženo slovensko zemljo. Moji občutki so sladko-grenki. Na eni strani veličastno doživetje rajsko lepe domovine, po drugi pa grenkoba, ker v svojem rojstnem mestu, kjer se trenutno mudim, moje oči z nostalgijnimi doživetji srkajo dražestnost še živega starega Maribora — na Leninovem trgu itd. Če ne bi bilo povabila prijateljev, ki jim je po petdesetih letih uspelo ponatisniti tudi mojega zamolčanega Goričanca, bi mi bilo tudi še po treh letih osamosvojitve Slovenije nemogoče požreti zalogaj „izdajstva, zločinstva, kolaboracije, krvavih rok itd.“, s čimer tudi v osamosvojeni domovini občila še na debelo obkladajo slovenske zdomce, medtem ko je njih vsakršna reakcija na to početje takoj zaznamovana z „oživljanjem klerikalizma, z revanšizmom itd.“ kljub krikom pobitih slovenskih mučencev na Teharjah, v Rogu in...

Menite, da je z osamosvojitvijo in demokratičnimi spremembami tudi konec pojava, ki mu pravimo slovenska politična emigracija? Kako gledate na to vprašanje Slovenci v Argentini?

Z razrušitvijo komunizma na svetovni ravni so bili seveda naši povojni zdomci prepričani, da bo slovenski človek, kakršnega so ponesli s seboj na vse celine zemeljske oble, vsaj slovenskemu narodnemu geniju povsem tuj boljševiški izrodek marksistične psevdoideologije stresel na smetišče. Ker se

to doslej še ni zgodilo, je še nemogoče govoriti o koncu slovenske politične emigracije. Za nas je to vprašanje duševnega stanja, ki mu po pravilni razlagi pravimo načelnost, zvestoba trem temeljnim vrednotam civiliziranega človeštva: Bog - Narod - Domovina.

Kako pa Slovenci v Argentini gledate na mlado slovensko demokracijo — zlasti v luči sedanje vladajoče koalicije?

Razumemo, da prerod slovenskega človeka, ki sta mu vsaj dve generaciji z materinim mlekom vcepljali perfidno mamilo junaškega boja za osvoboditev, ne bo lahek in kratek. Zato na koalicijo s komunistično usedlino gledamo hudo skeptično. Preveč boleče živ je še spomin na dolomitsko izjavo, ko so naše takratne politične stranke povsem odpovedale. Vsaj moje osebno mnenje namreč je, da bi bila dobro organizirana nekomunistična opozicija proti tej usedlini glede na svetovni družbeni, politični in gospodarski položaj krajša pot do preroda.

Med vojno oziroma proti koncu vojne ste bili blizu vodilnih ljudi slovenskega domobranstva — bili ste tajnik generala Leona Rupnika, kasneje celo njegov zet. Kako iz današnjega zornega kota ocenjujete tedanje odločitve „domobranske politike“, posebno proti koncu vojne?

Čim bolj se moj zorni kot oddaljuje v zgodovino, tem bolj sem prepričan, da je bila Rupnikova „domobranska politika“ pravilna ne samo za takratni medrevolucijski čas, ampak tudi za prihodnost slovenskega naroda, čeprav Rupnik kot popolnoma apolitični poklicni vojak ni imel pred seboj nikakršnega osebnega političnega cilja. - Zakaj tako mislim? - Predvsem si moramo postaviti temeljno vprašanje: Kako je sploh prišlo do Rupnika in njegove „domobranske politike“? - Na tem mestu nimam možnosti, da bi analiziral že začetek kratkotrajne vojne v Jugoslaviji in njene posledice predvsem za Slovenijo; nastanek tako imenovane Osvobodilne fronte, t. j. komunistične revolucije, z njenimi partizani, ki so namesto sabotaž in dobro organiziranega pasivnega odpora proti okupatorjem začeli po meddržavnem pravu nezavarovane akcije oboroženih band civilistov ter pri tem ropali in na veliko pobijali predvsem Slovence, ki so jih osumili, da bi utegnili biti protikomunisti. S tem so izzivali še okupatorjevo strahotno nasilje; zametke samoniklega ljudskega odpora proti temu početju ter nastanek cele vrste strankarsko-politično opredeljenih legij in belih in plavih skupin do italijanske kapitulacije v septembru 1943. Takrat so naši politiki namreč kaj preprosto izračunali, da to pomeni že tudi istočasni zlom nacistične Nemčije. Partizanom so ponudili sodelovanje za skupen udar na Nemce in skoncentrirali svoje četnike in legionarje v Grčaricah in na Turjaku - za „že napovedani prihod angloamerikanskih sil v Slovenijo.“ Zgodilo pa se ni ne eno ne drugo.

Partizani na kakšno sodelovanje v boju proti Nemcem še pomislili niso. S pomočjo italijanskih tankov in topništva so porušili Grčarice in Turjak ter trume legionarjev, ki so se jim predali, navezali z žico na dolge vrvi in jih odpeljali proti Kočevju. Tam so nekatere kot opozorilo obsodili na smrt, druge pa enostavno potolkli v množične grobove v Jelendolu in Mozlju. Angležev in Amerikancev ni bilo, Nemci so s peščico policistov zasedli Ljubljano in razorožili mravljišče italijanske vojske. Anglo-amerikance so žilavo zadrževali še nekje globoko v Italiji, kjer so Angleži samo za naskok na Monte Cassino morali žrtvovati tisoče Poljakov. Partizani so grozili, da bodo ob vdoru v Ljubljano likvidirali 30.000 Ljubljčanov. V Ljubljani je nastala nepopisna panika. Politiki so izginili s površja zemlje. Kdor je mogel, je naprtal nahrbtnik in jo od Nemcev prek mestnih blokov mahnil k partizanom. Povrhu so Nemci osvobodili še zaprtega Mussolinija in priznali njegovo fašistično republiko v severni Italiji. - Kaj zdaj? - Se bo vrnil italijanski visoki komisar? Bodo Nemci postavili za šefa Ljubljanske pokrajine ljubljanskega nemškega advokata Lukmanna? Tedaj je završalo, da bi to lahko bil tudi kakšen slovenski politik. Toda politiki, ki so spet prilezli na dan, si niso hoteli mazati rok. Našli so salomonsko rešitev. Nagovorili so škofa dr. Gregorija Rožmana, da je šel k Nemcem in za to mesto predlagal generala Leona Rupnika. Seveda je bil Rupnik poklicen vojak in zato politično popolnoma neangažiran. Tako z Rupnikom ne bo izpostavljena nobena stranka. Zagotavljali pa so mu, da ga bodo vsi podpirali. In general Rupnik, ki je bil oficir že v vojski „rajnkega“ cesarja, kjer sta plemenitost in dana beseda še kaj veljali, je verjel in rekel: „No, če je že pač treba, bom pa za svoj narod tudi drek žrl...“ In kakšen drek naj bi to bil? Da je za varnost in znosno preživetje nedolžnega prebivlastva med komunistično revolucijo in okupatorjevimi nastopi pač „veroval v nemško zmago“ in „hajhtlerjeval“... Nemci so bili pač še tu; pa če bi ostali samo še kak teden... In trpeči narod je razumel. Ne da bi sam to zasledoval, je Rupnikova popularnost in priljubljenost hitro rastla, kar so dokazale množice na desetinah protikomunističnih taborov po vsej Ljubljanski pokrajini. Posebej, ker so njegovi domobranci počistili s partizani in jih držali v šahu. Narod je spet sproščeno zadihal. V domobranstvo so se zlili ostanki nekdanjih legionarjev, četnikov, klerikalcev, liberalcev, orlov, sokolov... Narod je zaslutil, da je domobranstvo že zametek po kralju Samu spet prve slovenske narodne vojske. Zato je domobranci povsod navdušeno spremljal in pozdravljal. Vzpodbudno je šla — v brk boljševiski svetovni revoluciji na Slovenskem — revolucija preroda slovenskega človeka po vodilu: Bog - Narod - Domovina, v katero je general Rupnik zgostil idejno osnovno novega Slovenca. — Toda vojna se je bližala koncu. Nemcem je na vseh frontah sapa nezadržno pohajala. Kaj pa zdaj? Ker je general Rupnik poznal dogovore tridelne konference v Teheranu in na Jalti, kjer je bilo med drugim sklenjeno tudi, da se Jugoslavija sama osvobodi, se je ponoči, 7. aprila 1945, na tajnem sestanku dogovoril z Mihajlovičevim poveljnikom za Slovenijo

generalom Miodragom Damjanovićem, poveljnikom hrvaške armije JVvD generalom Mitjo Parcem, načelnikom štaba srbskega dobrovoljskega korpusa polkovnikom Radoslavom Tatalovićem in tajnikom voditelja jugoslovanskega zbora Dimitrija Ljotića Boškomo Kostićem, da se v Sloveniji skoncentrirane narodne oborožene sile v odločilni bitki uprejo Titovim partizanom. Generalu Rupniku so zato bili na razpolago tudi odlično oboroženi bataljoni ruske osvobodilne vojske (ROA). In še hrvaški minister Ivica Frković mu je za to prišel ponuditi hrvaške domobrane — ne ustaše — celó z letalstvom. Njegova zamisel je temeljila na prepričanju, da demokratične zavezniške države ne bodo nikdar Trsta prepustile Titu, za katerim je stal Stalin; in Slovenija je bila vendar naravni prehod do Trsta. Danes vemo, da so si zahodni zavezniki naravnost želeli in računali z nadaljevanjem odpora narodnih sil proti Titu tudi še po koncu vojne na svetovnih frontah. Tako gledano lahko danes tudi sklepamo, da bi v tem odločilnem odporu proti Titu po potrebi posredovali tudi zahodni zavezniki; kajti imeli so dober argument, da so tudi Stalinove rdeče čete že 1944 postavile Tita na oblast v Srbiji. — Kaj vse bi bilo drugače, kot je potem bilo! Mogoče bi se že takrat Slovenija osamosvojila... Mogoče. Toda v tistih usodnih trenutkih so spet nastopili naši nesrečni politiki. Še na sestanku pri škofu dr. Gregoriju Rožmanu 28. aprila 1945 so generalu Rupniku „dopovedovali“, kako „vsak trenutek pričakujejo angleške tanke na ljubljanskih ulicah“. K temu je general Damjanović, s katerim so naši politiki seveda imeli tesne stike, že pred 1. majem 1945 potegnil svoje čete brez boja čez Sočo — Angležem nasproti — in pustil Rupnika z domobranci na cedilu. 3. maja 1945 so na sestanku na Taboru v Ljubljani politiki oklicali „svobodno Slovenijo“ v okviru federativne kraljevine Jugoslavije in odslovili generala Rupnika še s položaja poveljnika domobrancev. Ko so še Hrvatje odposlanca Slovenskega narodnega odbora praznih rok odslovili iz Zagreba in odšli proti Koroški, je bila usoda zapečatená... Generalu Rupniku je uspelo samo še poslednjič posredovati pri Rösenerju, da Nemci tej tragični komediji niso naredili konca, kakor so oni znali... Za to jih je bilo še kar zadosti v Ljubljani! — Ljubljenih Angležev seveda tudi tokrat ni bilo... Politiki so domobrance brez Rupnika skupaj s tisoči civilnega prebivalstva, ki se mu je posrečilo zbežati pred vdorom komunistov v izpraznjeno deželo, obesili na rep umikajočim se Nemcem in jih čez drn in strn poslali skozi Ljubelj na Koroško. Tam so jih Angleži razorožili in skupaj s civilisti strpali na Vetrinjsko polje. Ker v Sloveniji ni bilo proti Titu nikakršnega odpora več, ki bi lahko upravičil njihovo posredovanje v tamkajšnji državljanski vojni, so se Angleži rešili partizanov na Koroškem s tem, da so z njimi zbarantali predajo razoroženih domobrancev. Teharje, Rog... in sam Bog ve, kje so še strohnele njihove kosti...

O Leonu Rupniku bi verjetno glede na vaš odnos do njega lahko potekal poseben intervju, v tem pogovoru pa bi vas prosili, da kratko „z

druge strani" osvetlite generalovo podobo, kajti slišati je bilo marsikaj, med drugim tudi, da je bil antisemit.

Hudo dvomim, da bom vaši prošnji v tem pogovoru lahko zadostno ustregel. O Rupnikovi resnični podobi bo treba pisati knjige. Saj ga iz slovenske zgodovine pač ne bo mogoče izbrisati. Gradiva je za to ohranjenega kar dovolj. Za to priložnost torej samo nekaj značilnih potez v odgovor njegovim obrekovalcem. Bil je kremenit značaj, ki od svojih zgrajenih idej ni lahko odstopil, skrajno vljuden, skromen in obenem gentleman, kakor je to besedo treba razlagati v njenem resničnem pomenu. In skrajno dober. Njegova preprosta življenjska filozofija je bila, da je Bog človeka ustvaril po svoji podobi in je zato človek bistveno dober. Kar je na njem slabega, je krivda okoliščin, ki jih je treba tehtno premisliti in odgovorno postopati. Zato je sovražil komunizem, ne pa komunista. Kamor koli ga je vodila življenjska pot, je bil in ostal zaveden Slovenec — vse do tistega poslednjega trenutka, ko je še pred naperjenimi puškami zaklical: „Živel slovenski narod!“ Že v avstrijski vojski je zaradi svojega nezatajljivega slovenstva imel vzdevek „Domžale“. V jugoslovanski vojski so ga imeli za „Švaba“ kot vse Slovence. Najbrž ga samo zato tudi niso nikoli poslali na službovanje v Slovenijo, kamor je prišel šele tik pred začetkom vojne kot komandant utrdbenih del. Kolikim srbskim polkovnikom, ki jim je za to sam pisal naloge, je pripomogel do generalskega čina, preden ga je sam dosegel — pozno gotovo samo zaradi tega, ker je bil „Švab“. Kljub temu pa so njegovi obrekovalci v medrevolucijskih letih — in še danes — vztrajno zatrjevali, da je zaradi čina spremenil celó vero in prestopil v pravoslavje. Ko je ovdovel, se je drugič zares poročil z rusko begunko pravoslavne vere; toda kot katoličan, po katoliškem obredu, v katoliški cerkvi v Nišu. Povrhu je v njegovem dosjeju jugoslovanske kr. vojske v odgovarjajoči rubriki zapisano „r. k.“ — torej rimokatoličan. Antisemit pa je bil prav toliko kot vsi, ki smo pod budnim očesom nacistične cenzure morali vsaj „udrihati“ po Judih, če smo proti poneumljajoči komunistični agitaciji seveda hoteli govoriti in pisati z bolj oprijemljivimi argumenti, kot je sicer bilo popolnoma neučinkovito „filozofsko“ in „dogmatično“ besedovanje. Samo za majhno ilustracijo pa omenim, da je bil njegov dolgoletni hišni zdravnik in družinski prijatelj Jud dr. Beraha.

Rupnik je bil tudi ljubljanski župan. Je res, da je pri okupatorju dosegel avtonomijo slovenske besede in da so v tistem času smele v Ljubljani viseti slovenske zastave?

Kot župan mesta Ljubljane ni mogel odločati o slovenski zastavi. Ko pa so ga s pomočjo škofa dr. Gregorija Rožmana kot že vnaprej žrtvovanega grešnega kozla izigrali pri položaju predsednika, je od prvega dne do konca po vsej pokrajini, posebej pa na domobranskih kasarnah in postojankah ter na

sami vladni palači plapolala slovenska zastava. Avtonomija slovenskega jezika je bila v domobranstvu prav tako kot na upravi in šolstvu — od ocnovnih šol do univerze. Akademijo znanosti in umetnosti v Ljubljani je Rupnik s svojo naredbo preimenoval v Slovensko akademijo znanosti in umetnosti. Dosegel je, da Nemci niso zasledovali nikogar zaradi tega, če je po letu 1941 pobegnil pred njimi z Gorenjske in Štajerske, in da iz Ljubljanske pokrajine niso pobrali niti enega moškega za svojo vojsko na svetovnih frontah. Imeli smo tudi svoje poštne znamke in svoj denar — tako imenovane „Rupnikove lire“, ki so se po koncu vojne zamenjavale po boljšem tečaju kot italijanske lire. Ker ni ne prostora ne časa za naštevjanja, naj omenim samo še, da tudi v času majniške deklaracije ni bilo tolikšnega narodnega navdušenja kot za časa Rupnika v Ljubljanski pokrajini. Na plebiscitarnih protikomunističnih taborih po deželi so množice tekmoval v bahaškem razkazovanju narodnih noš in ob plapolanju slovenskih zastav Nemcem v brk gromko prepevale himno „Hej, Slovenci...“ Sama Ljubljana še nikdar v zgodovini, pa tudi pozneje, za časa socialistične republike ne — kljub vsemu državnemu propagandnemu aparatu in prisili ni zbrala na Kongresnem trgu tolikšne množice navdušenih zborovalcev, kot je bil protikomunistični tabor dne 29. junija 1944. Ohranjene so fotografije, zvočni trak in vrsta drugih avtentičnih dokumentov. In še bi vam lahko pripovedoval... Rupnikova Ljubljanska pokrajina je bila v brk nemški okupaciji — ali pa mogoče prav zaradi tega — resnični slovenski Piamont!

V intervjuju, ki ste ga dali za Dom in svet lani, v zvezi z generalom Rupnikom med drugim pravite: „Da pa bo zadoščeno splošnemu čudenju in radovednosti, naj še dodam, da sem se s to vdovo (Rupnikovo hčerko) poročil pač samo zato, ker sem računal, da bo po bližnji „nemški zmagi“ general Rupnik zatrdno postal Gauleiter vse Slovenije in bom s tem jaz še naprej vsaj njegov Propagandaleiter... če mi je dovoljeno tudi nekaj pikrega sarkazma.“ Komu ste odovarjali s tem sarkazmom, kako naj ga pravzaprav razumemo?

Še kako dobro ga razumejo tisti — zdaj morda že redki preživeli, ki so tudi mojo poroko s „staro babo“, kar naj bi po njihovem „dokazovanju“ mlada, 22-letna žena bila, izkoriščali v agitacijske namene proti tako imenovani „Rupnikovi okolici“. Sicer pa menim, da ta moja intimna zadeva, ki sem jo osvetlil v pogovoru o svojem življenju, pač zares ni takega pomena, da bi utegnili biti še danes nekakšen — politikum...

Bili ste zelo protinemško nastrojen človek. Italijani so vas pa celo internirali. Kakšen je bil vaš odnos do okupatorja proti koncu vojne, ko ste bili Rupnikov tajnik?

Kot vedno. Če so komunisti zapovedali samo „smrt fašizmu“ in s tem takoj izdali, za kaj jim je pravzaprav šlo, je bil okupator zame sovražnik, četudi bi bil frančiškanski menih, kakor sem tudi poudaril že v pogovoru, ki ste ga pravkar omenili. Razlika je samo v tem, da sem se menda prav od Rupnika naučil intenzivneje uporabljati možgane in v politiki ne poslušati srca in čustev. Sicer pa: kakšen izhod smo imeli v okoliščinah revolucije, ki so jo komunisti sprožili prav za časa sovražne okupacije? — Ubogati londonskega Kuharja in se priključiti komunistom, ki so nam že leta 1943 s pokolom legionarjev in četnikov v Mozlju in Jelendolu dokazali, kako so oni razumeli in za kaj so sprožili svoj „osvobodilni“ boj? Zaupati fantastičnim računom o prihodu angleških tankov na ljubljanske ulice in mimo komunistov oditi tudi mi v gozdove, da bi v praznem pričakovanju zahodnih zaveznikov, o katerih smo v sklepih Teheranske in Jaltske konference bili poučeni, da jih k nam ne bo, takoj izkraveli med Nemci in komunisti? Povrhu so Angleži celó Mihailovića, ki je razpolagal z močnejšimi silami, zavrgli! — Pravilna pot je bila samo Rupnikova: Zbrati vse narodne sile in se pripraviti za odločilen spopad s komunisti v Sloveniji tudi po koncu sovražnosti na svetovnih bojiščih, kakor sem že prej opisal. Bili smo vendar v državljanski vojni! Že omenjeni dejavniki so to izjalovali — in konec je lahko bil samo katastrofalen.

G. Kociper, kot vemo, ste začeli kot pisatelj. V mladosti ste napisali več knjig, za roman Goričanec ste leta 1942 prejeli Prešernovo nagrado. Potem ste načrtovali trilogijo, od katere je izšel le en del, in sicer knjiga Na božji dlani. Kako je zdaj z vašim pisateljstvom, zakaj ste začasno nehali s pisanjem, je bil vzrok v kritiki, ne le v splošnih razmerah, v katerih ste živeli?

Vzrok leži v splošnih danostih zdomstva. Kljub temu sem celó precenjeval svoje fizične sile in napisal vsaj to, kar ste omenili, poleg 428 drobno tipkanih strani svojih medrevolucijskih spominov, in še marsikaj, kar v domovini ni znano, imelo pa je svoj pomen za zdomsko srenjo..., dokler me pri trdem delu za preživljanje ni napadel stres, ki bi me kmalu spodnesel. Pri tem so se vrstile leta ženine bolezni in njena smrt... in dohitela me je starost, ki pa se ji tudi ne mislim predati kar v brezdelju. Bomo videli..., če se ne bo ljubemu Bogu zdelo, da nimam na tem svetu ničesar več opraviti in me bo poklical na obračun. Ne, ne; ne dobra ne neugodna kritika, me nikdar nista vrgli s tira. Mislim, da sem to dokazal. Vsaj zaradi kritike ne bom nikdar vrgel puške v koruzo.

Kako se po prihodu počutite v Sloveniji, kakšni so vaši načrti?

Počutim se kot daljni popotnik, ki se je vrnil domov. Čeprav je dom drugačen, kot ga je zapustil; je pa le — dom. Hlinil bi, če bi vam rekel, da mi

je vse všeč, kakor odkrito priznam, da mnoge stvari občudujem. — Moji načrti? — Nikoli nisem fantaziral o nemogočih stvareh. Stojim na realnih tleh. Daj Bog, da bi jih lahko še. Kljub starosti vidim pred seboj še mnogo dela. Kar koli pa mi bo dano še opraviti in koder koli me bo še vodila pot, do konca dni bom ponosen, da sem Slovenec, zvest temeljnim vrednotam: Bog - Narod - Domovina. To pa niso načrti. To je vodilo.

Pogovor pripravili
Pavel Fajdiga, Jože Horvat
in Janez Markeš

„Govoril sem iz srca za srce...“

„Večer“, sobota, 28. avgusta 1993

Z DR. STANKOM KOCIPROM, argentinskim Slovencem, pravnikom, pisateljem, Rupnikovim zetom: po 48 letih prvič v domovini.

- Leta 1936 ste končali klasično gimnazijo v Mariboru. Prav tam vas je menda literarno spodbudil profesor dr. Fran Sušnik. Začeli ste z dramatiko. Kako je mogoče, da ste v prvi drami iz dijaških let, v Svitanju, ki je razen nekaterih prizorov v Zborniku Dom in svet 1992 ostala v rokopisu, izbrali tematiko, ki je bila za tiste čase futuristična? Gre za atomsko bombo, ki je bila odkrita kar nekaj let kasneje, vi pa že govorite o razbitju atomov, katastrofi, ki jo ta „mortifer“, kot ga vi imenujete, lahko pozvroči človeštvu.

„Maturanti smo nameravali za slovo od klasične gimnazije postaviti na oder Narodnega gledališča Jalnovo dramo Dom. Profesor dr. Fran Sušnik, ki je vedel, da tudi že nekaj čečkarim, pa me je nagovoril, naj za to priložnost napišem rajši nekaj izvirnega. Zato je nastalo tisto prvotno Svitanje. Zakaj sem prišel prav na idejo razbitja atoma, atomske bombe, in iz tega sledečih posledic za človeštvo, vam po skoraj šestdesetih letih ne bi mogel natančno odgovoriti. Med kakšnimi drugimi podstreki pa sem najbrž bil tudi jaz pod vplivom Čapka, ki je bil takrat zelo v modi s svojimi utopističnimi dramami, kot je Bela bolezen itn. Le to še natančno pomnim, da sem hotel obračunati z vsemi odtenki materialistične miselnosti — od kapitalizma do komunizma — ter človeka povrniti k prvinskim vrednotam in ga poduhoviti.“

- Kako se spominjate Maribora iz tistega tik predvojnega časa? Leta 40 ste izdali dramo Zasad v Mariboru?

„Čeprav sem v Mariboru preživel samo osem gimnazijskih let, me rojstno

mesto vse življenje spremlja z nostalgичnimi spomini na prve mladostne ljubezni in dijaške avanturice kot na primer, da smo Nemcem iz naliivnih peres brizgali črnilo na bele nogavice, kakršne so ostentativno nosili, itn. - Drama Zasad je obravnavala naše takratne družbenopolitične danosti na vasi. Sicer pa nima nikakšne druge pomembnosti."

UŽALJENA NARODNA KLJUBOVALNOST

-Naslednja postaja je Ljubljana in študij prava v najbolj razburkanem času. Kako je bilo v obdobju literarnega molka, ki ga je zapovedala ena stran, vam, ki ste prav tedaj (kot enako recimo Zorko Simčič) pisali mladostno zagnana in sugestivna literarna dela; za vas bi celo lahko rekli, da ste že dosegli svoj literarni vrh. Ker nam zgodovina po vojni tega obdobja ni pravično in verodostojno predstavila, me zanima, ali lahko nekoliko orišete kulturno-politično ozračje tega časa v Ljubljani?

„Kolikor Ljubljana ni sledila zapovedi kulturnega molka, medtem ko je tako imenovana Osvobodilna fronta zasipavala deželo s svojo gozdovniško literaturo, je druga stran bila ravno nasprotnega prepričanja: da je namreč treba do dna izkoristiti slovensko kulturno avtonomijo, ki jo je italijanski fašistični režim (v nasprotju z nacističnim na Gorenjskem in Štajerskem) v Ljubljanski pokrajini dovolil, in tako vzdrževati pristno slovensko kulturno kontinuiteto za čas po vojni s posebnim ozirom na Gorenjsko in Štajersko, kjer so Nemci vandalsko uničevali naše kulturne zaklade. Zato smo tihotapili skladovnice knjig in drugih publikacij na Gorenjsko in Štajersko. Pri tem sta nas vodila globok narodni čut in boleče doživetje poteptane domovine. Mogoče tudi jaz ne bi bil napisal tako regionalno pogojene vrste goričanskih črtic, novel in samega romana Goričanec, če ne bi bilo v meni te v narodnem pomenu užaljene kljubovalnosti.“

- Oba s Simčičem sta Prešernova nagrajenca mesta Ljubljane med vojno. Kaj je ta nagrada tedaj pomenila mlademu avtorju? Kolikor vem, je bil v komisiji za podelitev takrat tudi dr. Tine Debeljak, kasnejši pomembni literarni spodbujevalec v Argentini?

„Če govorim o svojem občudovanju, si lahko mislite, kakšno pobudo za bodočnost je meni pomenilo, da je moj prvi veliki tekst Goričanec (pred kratkim je ponatis tega romana izšel pri Založbi obzorja v Mariboru, op. p.) zagledal beli dan celo med kvalitetnimi izdajami svetovnih klasičnih del, da so ga bralci in kritiki nepričakovano ugodno sprejeli in da sem zanj prejel še Prešernovo nagrado kar na prvem mestu. Žal sem vse te spodbudne občutke doživljal za bodočo žico v italijanski internaciji, kamor so me karabinjerji s tisoči drugih Slovencev — kot jaz, so bili žrtve komunističnega „osvobajanja“

— strpali 1. julija 1942 in kjer so me še po propadu fašizma držali do konca avgusta 1943. leta. Ne zato, ker je tudi bil v komisiji, ki mi je odmerila Prešernovo nagrado, temveč po mojem mnenju zaradi tega, ker je prav v času propagiranega kulturnega molka prilival goriva svetilniku pristne slovenske kulture, kakršna naj bi nas pospremila v svobodo, in bil med njenimi neutrudljivimi spodbujevalci tudi v zdomstvu, kjer smo ustvarili sloviti „slovenski čudež“ v Argentini, je dr. Tine Debeljak več kot zaslužil, da mu pravična zgodovina slovenskega kulturnega izživljanja odmeri posebej izpostavljeno poglavje.“

- Od julija 42 do avgusta 43 ste bili internirani v Italiji — v Padovi in Trevisu. Kako se spominjate tega časa? V Gonars, kamor je šla večina slovenskih mladih intelektualcev, umetnikov (recimo Balantič, Simčič, Udovič, Pernat), niste šli?

„V Gonars nisem padel, ker so me aretirali med množičnimi racijami ob drugi priliki. Tam sem se „na terenu“ učil spoznavati resnični namen partizanskega „osvobajanja“ in komunistom mešal štrene novačenja in poneumljanja na nesrečni kup zgnetene množice v otopelo resignacijo potopljenih internirancev, med katerimi sem po svojih močeh skušal vzdrževati pristni narodni ponos in vero v resnično osvobojenje. Zato so me komunisti seveda že kar tam obsodili na smrt.“

- V Ljubljani ste ob vrnitvi, med vojno, dosegli doktorat prava. V katero obdobje pa sega začetek vaše politične kariere?

„Kakšne politične kariere?! - Domobranci smo opravljali samo svojo rodoljubno, narodno dolžnost spričo mednarodnega komunizma, ki je s perfidno zgrajenim mitom o osvoboditvi izkoristil prav čas sovražne okupacije za sprožitev svetovne revolucije tudi na Slovenskem. Brez okupacije, ko je narod imel moralno in fizično na vse strani zavezane roke, komunizem med slovenski narod ne bi nikdar prodr. To je lahko dosegel samo zaradi lažnega mita o osvobajanju.“

JAZ - RUPNIKOV NEUŽITNI ZALOGAJ!

- Rekli ste, da ste postali „na nesrečo“ zet Leona Rupnika in „na srečo“ njegov tajnik?

„Oboje je treba vzeti v prenešenem pomenu besede. Sreča, da sem bil Rupnikov osebni tajnik, je zame bila, ker sem tako od blizu, neposredno, gledal v srčiko usodnih dogajanj in lahko na podlagi rešenih dokumentov in drugih avtentičnih dokazov iz prve roke poročam o njih. Da pa sem samo tri

mesece pred koncem okupacije in istočasno komunistične revolucije postal še njegov zet, je za moje osebno počutenje predstavljalo samo nesrečo. Tudi moja čisto intimno zadevo so namreč Rupnikovi rušilci neokusno izkoriščali za gonjo proti njemu in njegovi okolici, ki naj bi ga imela pod vplivom. Tako sem namreč še jaz postal eden izmed neužitnih zalogajev, ki jih je Rupnik moral prebaviti. V neprenešenem pomenu besede je pa tudi manjkalo le za las, da že tri mesece po poroki nisem ovdovel, kar se je po dolgih letih bolezni in nezgod zgodilo leta 1981, ko mi je žena umrla — zaradi raka na pljučih.“

- Kot šef Rupnikove propagande in stanovalec v vladni palači ste bili navzoči ob vseh pomembnih zgodovinskih dogodkih v tistem občutljivem in za naše perspektive do danes še ne pravično pojasnjenem času. Lahko na kratko nekoliko predstavite čas okrog postavitve Rupnika za prezidenta Ljubljanske pokrajine?

„Vsebinska tistega časa je preveč nabita, da bi vam v splošnem informativnem razgovoru, kot naj bi bil ta, na kratko vprašanje lahko na kratko odgovoril. Bilo je toliko komponent, da bi o vsaki morala na dolgo govoriti. O njih so že in še bodo tekle reke črnila. V teku komunistične revolucije, prav za časa sovražne okupacije, je samo zaskrbljenost za znosno osnovno preživetje večinskega prebivalstva, ki se v celoti tudi praktično ne bi moglo vključiti v tako imenovano NOB, v razmerah, kakršne so bile ustvarjene izven njega, pripeljala v končni fazi do generala Rupnika, ki je tako postal samo najbolj izpostavljena žrtev tistega časa. Ker si nihče izmed bolj pozvanih kot Rupnik, ki ni gojil nikakršnih političnih ambicij, celo spričo tolikšne stiske prebivalstva ni maral ‚mazati rok‘, je skušal najti poslednji poizkus izhoda iz kataklizme v odločilnem odporu vseh v Sloveniji skoncentriranih oboroženih sil proti vdoru komunizma, pa so mu politični dejavniki to preprečili.“

- Se bo izkazalo v zgodovini, da Rupnikova vloga ni bila izdajalska? Ga bomo kdaj nehali obravnavati med kvizlingi, kakršni so bili Nedić, Mihajlović in Ljotić?

„O tem nisem in ne bom nikdar dvomil. Pri roki je zadosti avtentičnih dokazov resnice tudi o njem. Potrebno je samo, da jih poštene zgodovinarji hočejo videti in slišati. Kdor le količkaj pozna pojav in vlogo realnega Quislinga na Norveškem, že ve, da je ta psotka povrhu še nesmiselna.“

NE KRIVDA NE ZASLUGA

- Pakt z okupatorjem in prisega na bežigranskem stadionu sta s perspektive današnjega Slovenca iz matice še vedno neodpušljiva, prav tako pa so neodpušljivi tudi poveljni poboji domobrancev. Kako priti do

sprave? Kdaj, mislite, da bo možna?

„O kakšnem paktu z okupatorjem — in s katerim izmed njiju — sprašujete? Ljubljanska pokrajina pod italijansko okupacijo je nastala brez Rupnika, ker je bil takrat še v nemškem vojnem ujetništvu. Torej za ta „pakt“ nima ne krivde ne zasluge. Ker pa so Nemci po italijanski kapitulaciji osvobodili zaprtega Mussolinija, so priznali tudi njegovo fašistično republiko v severni Italiji; s tem pa tudi brez kakršnegakoli posebnega pakta s komerkoli sprejeli avtonomistični položaj Ljubljanske pokrajine. Poleg drugih možnosti — da se povrne kak italijanski fašistični visoki komisar ali da postavijo na to mesto ljubljanskega nemškega advokata Lukmanna — so Nemci brez vsakršnega pakta s komerkoli pripustili tudi možnost slovenskega šefa uprave. Spričo te možnosti si pa nobeden izmed politikov ni maral „mazati rok“. Pregovorili so škofa dr. Gregorija Rožmana, da bi jim pomagal nagovoriti, nato pa Nemcem predložiti popolnoma nepolitičnega generala Rupnika. Slovesno so mu obljubili, kako ga bodo vsi složno podpirali. In general je pristal na to, da bo za svoj narod tudi „drek žrl“. Mislim, da ni težko razumeti, da je spričo nepopustljivega nacizma to pomenilo posebej še javno „verovanje v nemško zmago“ in „hajlhitlerjevati“, če je hotel doseči avtonomnost slovenskega jezika tudi v upravi in šolstvu, organizirati slovensko domobranstvo, Akademijo znanosti in umetnosti v Ljubljani preimenovati v Slovensko akademijo znanosti in umetnosti itn., itn., — pa tudi marsikaterega Slovenca rešiti pred zaporom in Dachauom. Če razvpite domobranske prislege ne bi zahtevali sami Nemci, ki so enako zaprisegli 47 nacionalnih enot okupiranih dežel in drugih, je Rupnikova udeležba pri tem bila samo v tem, da je kot prezident moral protokolarno prisostvovati aktu zaprisege na ljubljanskem stadionu. Sicer pa naj kdo izmed tistih, ki vztrajno še vedno znova in znova pogrevajo „neodpustljivost“ te nesrečne prislege, vendar že enkrat iznese svoj izvedljivi način izhoda iz tiste zanke, če so domobranci med drugim vedeli, da so Anglo-amerikanci že odpisali tudi Mihajlovića, in da so komunisti s pokolom predanih četnikov in legionarjev v množičnih grobovih Jelendola in Mozlja že leta 1943. leta dokazali, za kakšen način „ovobodilne borbe“ in za kakšno „svobodo“ jim je šlo. To so sami komunisti za ves svet potrdili že leta 1945 po koncu revolucije v Teharjah, Rogu in... in... Dokler torej ne bodo tisti, ki slične „neodpustljivosti“ in kopico še drugih mitov kljubovalno vzdržujejo, našli drugih možnih odgovorov na temeljno vprašanje, kako naj bi se takrat večina naroda, ki se ni hotela ali ni mogla vključiti v NOB, sicer branila pred komunistično revolucijo prav za časa sovražne okupacije: dokler ne bodo resnični povzročitelji in krivci naše največje narodne tragedije uradno ožigosani in s tem ne bo zadoščeno vsem mrtvim in živim žrtvam — tudi tistim partizanom, ki so bili v NOB ogoljufani za svoj patriotski idealizem —, bi tudi najino besedovanje o spravi bilo samo prazno besedičenje in ustvarjanje še novega mita, kakršni so naš narod že toliko stali — in ga še stanejo. Resnična

in življenjsko nujna sprava bo mogoča samo takrat, ko bo osamosvojena, svobodna slovenska država v omenjenem smislu dala konkreten, uradni odgovor.“

- Slovenska emigracija v Argentini je nekaj posebnega, nikjer na svetu niso Slovenci tako izjemno ohranili jezika in kulture celo že v tretji generaciji. Kako vi razlagate argentinski čudež?

„Enostavno. To je načelna zvestoba trem temeljnim vrednotam vsega civiliziranega človeštva, ki so jih že domobranci postavili za vodilo: Bog - narod - domovina.“

NISEM SE RAZŠEL Z NIKOMER

- Leta 54 je bila ustanovljena Slovenska kulturna akcija in revija Meddobje v Argentini. Prav tega leta ste izdali zbirko domačijskih črtic Mertik. S stanovskimi kolegi v „Bairesu“ se menda niste prav dobro razumeli? Simčič, čeprav vaš rojak, je zagovarjal drugačen koncept literature? Kakšen je bil vaš odnos z Rudom Jurčecem?

„Čeprav sem bil z Rudom Jurčecem, dr. Tinetom Debeljakom in drugimi med ustanovitelji Slovenske kulturne akcije in je prav moj Mertik izšel v njeni založbi, kot njena prva samostojna knjiga, sem se v šestdesetih letih, ko so ji s pooblastili dvomljive veljave čisto brez potrebe spremenili pravila, od nje oddalжил. Po drugi strani so nekateri naši medvedki, ki se še v prleški čindri in belokranjskem kolu niso zmogli zavrteti, hoteli po vsej sili zaplesati Giselle in se vrniti v svetovljanski tok elitnikov, pri čemer so strahotno posiljevali deviško slovensko besedo, ki je, razen nekaj snobistov, nikdo ni hotel brati. Zame je ostalo pač poglobitno, ohraniti med našimi ljudmi — in po možnosti tudi tujemu svetu prikazati — našega pristnega, dobrega slovenskega človeka in njegovo zemljo, čeprav bi to bilo ožigosano z arhaičnim, nekvalitetnim domačijstvom. Danes sem zadovoljen. Tisto tako imenovano elitništvo je povsod v dekadenci. Še pomemben elitnik argentinskega pismenstva in lanski Cervantesov nagrajenec Adolfo Bioy Casares je zapisal, da „elita dvajsetega stoletja ni zapustila za seboj ničesar“. Zaradi tega se seveda — vsaj s svoje strani — z nikomer nisem razšel tudi v osebnih odnosih. Z Rudom Jurčecem sva že zaradi tega, ker sva bila bližnja prleška rojaka, ostala do konca prijatelja. Za četrto knjigo svojih memoarov, ki je, žal, nikoli ni napisal, se je velikokrat zatekel k meni po informacije. Isto — upam — velja za Zorka Simčiča, ki mu na pismo, v katerem me je pozival, naj pišem „pour les temps modernes“, še odgovoril nisem.“

- Slovenci doma in na tujem so vedno sanjali o velikem literarnem

tekstu. Vas je ta želja tudi spremljala. Leta 57 ste izdali prvi del cikla (žal nedokončanih) romanov, ki ste ga imeli v načrtu z naslovom Na božji dlani. Cikel pa bi se imenoval In svet se vrti naprej. Kako, da vam ni uspelo uresničiti tega ambicioznega načrta?

„Krivo je moje preživljanje skoraj pol stoletja v izgnanstvu. Ko sem kljub težavam vsakdanjega preživljanja po vsej sili hotel napisati vsaj kaj podobno velikemu tekstu najbolj tragičnega obdobja naše dosedanje zgodovine, me je prav ob koncu prvega romana Na božji dlani in nekaj začetnih poglavij drugega romana za cikel In svet se vrti naprej popadel stres, ki bi me malodane spodnesel. Sledila so še desetletja ženinih boleznih in nezgod, ki so od mene zahtevale še dodatno utrujenost — in prehitela me je starost...”

- Zdi se, kot da vam je po letu 60 pero obstalo? Zakaj? Poznavalci visoko cenijo vašega Goričanca in ga umeščajo ob bok Prežihi, Kranjcu, Ingoliču, ki so bili po vojni tako čaščeni, vi pa zamolčevani, prepovedani in zbrisani v Sloveniji.

„Ne drži, da mi je takrat pero kar na splošno obstalo. Vseeno sem napisal še lepo število strani, ki v domovino seveda niso prodrle, pa so bile tu in tam še kako vznemirjajoče tudi za zdomstvo, ki ga vsekakor ni bilo dopustno zanemariti brez primerno zavzetih stališč. Zamolčevanje, prepoved in zbrisanost v Sloveniji pa niso bile samo moja usoda — kljub temu, kar ste mi sedaj vi odkrili z ozirom na Prežiha, Kranjca in Ingoliča...”

- V Prlekiji so baje vaši domači skrbno skrivali in čuvali vaše literarne spise, vse zgodbe. Čeprav po vojni pri nas brane na skrivaj, so bile zelo priljubljene med vašimi rojaki, domačini. V njih nastopajo tudi resnične osebe iz tistih krajev?

„Če je to res, sem svojim goričanskim rojakom neskončno hvaležen. In zato ponosen. Govoril sem jim torej iz srca za srce. Pomeni, da sem odkrival našega pristnega človeka. Njegovo bogaboječnost, pridnost, poštenost in — dobroto. Dobroto naših bivših ljudi. Bilo bi tako dobro, če bi še zaživel, ker so bili resnične osebe.”

- Mnogo zanimivih mož je bilo v emigraciji, a o njih danes ne vemo v matični Sloveniji ničesar. Eden takih je recimo Vladimir Vauhnik. Ste ga poznali? Tudi on je menda štajerski rojak in je napisal spomine?

„Polkovnika Vauhnika sem seveda poznal. Bil je nedvomno eden izmed najbolj sposobnih generalštabcev jugoslovanske kraljeve vojske. Osebni prijatelj generala Leona Rupnika. Večkrat sem prebral vsa pisma, ki jih je

Rupniku pisal iz nacistične Nemčije, ko je bil v Berlinu vojaški ataše. Ker pa so bila pozneje uničena, moram o njih molčati. Po mojem je bilo škoda njegovih talentov za stvari, kot jih je skušal pozneje, že v zdomstvu, pompozno popisati v svojih spominih. Koristile niso nikomur. Najmanj Angležem, ki so imeli pri partizanih svoje oficirje, kateri so lahko obveščali vse drugačne podatke, ko bi jih ob vsej svoji avanturistični sposobnosti utegnil nabrati Vauhnik. So v angleškem vojnem uradu sploh kakšni pomembni dokumenti o rezultatih njegove „nevidne fronte“? Spravil pa je po zaslugi nemškega oficirja, ki naj bi ga imenoval za svojega „sodelavca“, v nesrečo lepo število naivnih ljudi, medtem ko je sam ob presenetljivo pravem času pobegnil v Švico. Pripomogel pa je, da je Rupnik moral tudi zaradi te njegove avanture še dodatno „verjeti v nemško zmago“ in „hajlhitlerjevati“.

Melita Forstnerič-Hajnshek

Spoštovani gospod Kučan,

„Slovenec“, 10. 7. 1993

v vašem odgovoru Slovenskemu ameriškemu svetu, ta je bil v celoti objavljen v časopisu Slovenec, dne 29. maja 1993, med drugim pišete:

„Zdaj, ko imamo svojo državo, je nadvse pomembno, kakšna bo vsebina življenja v njej, prvi v naši novejši zgodovini, kakšno dušo ji bomo zmogli in znali vdihniti...

Zavedam se, da besede niso dovolj. Potrebna so dejanja, na obeh nekdanj ostro sprtih straneh, katerih dediči smo.

Slovenska država je in bo v prihodnje pripravljena storiti še več za odpravo krivic na temelju spoštovanja zakonitosti tako, da se s tem ne bo povzročalo novih krivic.“

V knjigi Prevzem oblasti, Cankarjeva Založba, Ljubljana 1992, Jera Vodušek-Starič na strani 256, piše:

„Sredi junija (1945) je ministrstvo (za notranje zadeve pod ministrom Zoranom Poličem) ukazalo podrejenim, naj odstranijo in zravnaajo z zemljo vsa pokopališča, kakor tudi posamezne grobove okupatorjev in domačih izdajalcev in tako izbriše vsako sled za njimi.“

Kaj se je verjetno zgodilo kot neposredna posledica tega ukaza, nam pove, vsaj deloma, pismo dr. Stanislava Leniča, objavljeno v časopisu Mladina okrog dneva mrtvih 1990. To pismo citiram v celoti:

„Kaj se je zgodilo na Žalah?

Začuden sem prebral v št. 38, 3. novembra 1989, odgovor direktorja Tozd Žale Ljubljana Borisa Zorman dr. Petru Urbancu. Čeprav najbrž, ker je tako

mlad, tega ni doživel, se mi vendar zdi, da bi glede na službo moral vedeti, kaj se je leta 1946 zgodilo z grobom profesorja dr. Lamberta Ehrlicha in še mnogimi drugimi od OF likvidiranih Ljubljancev. Zato pojasnujem naslednje:

V začetku leta 1946 so neko noč prišli na pokopališče Žale v spremstvu oblastnikov nemški ujetniki s kamioni. Ujetnikom so dali piti žganja, kolikor so hoteli. Potem so jim naročili izkopati posmrtno ostanke dr. Ehrlicha, bana Natlačena, študenta Župca in mislim, da tudi Jaroslava Kiklja, ta je imel umetniško izdelan Plečnikov nagrobnik. Vem, da so izkopali še več drugih grobov, skratka vseh tistih, ki jih je OF po Ljubljani usmrtila v glavnem v letu 1942. Ko so vsa ta trupla naložili na kamion, so jih pod vodstvom takratnih oblastnikov morali odpeljati nekam proti Postojni in so jih vrgli v nam neznano brezno. Zanimivo in obsodbe vredno je, da so truplo bana Natlačena, ta je počival v družinski grobnici poleg prve žene in dveh otrok, prav tako vrgli iz družinskega groba. To so povedali nemški ujetniki, še več bi vedel povedati pokojni cerkovnik Vresk.

Zato naj se direktor Tozd Žale ne čudi, da Ehrlichov grob ni bil oskrbovan. Gotovo mu je v čast njegovo humano dejanje, da je za letošnji praznik mrtvih dala uprava urediti grob, ki v resnici ni Ehrlichov grob. Ehrlichovi svojci, kolikor jih še ima, živijo kot koroški Slovenci na njegovem rojstnem domu v Žabnicah pod Sv. Višarjami v Italiji.

Naj povem še to: leta 1946 je takratni generalni vikar in kasnejši škof Anton Vovk na veliko noč v slavnostni priliki govoril o Kristusovem grobu in vstajenju ter pri tem dejal: „V vseh časih so bili grobovi rajnih in pokopališča kraj spoštovanja in nedotakljivosti. Le včasih se je zgodilo, da so divje hijene vdrle na pokopališče in razkopale ter oskrunile grobove...“ Poslušajoči so dobro razumeli, kaj je to pomenilo, in menda je še isti večer tržaški radio raznesel v svet to novico.

To sem moral napisati na ljubo zgodovinski resnici. Naj bo tudi to prispevek k vsemu plemenitemu govorjenju in pisanju o neznanih grobovih ob letošnjem dnevu mrtvih.

dr. Stanislav Lenič, Ljubljana“

V skladu z zgoraj citiranimi vašimi izjavami in v zvezi s citati iz omenjene knjige in časopisa, vam zdaj, spoštovani gospod Kučan, postavljam naslednja vprašanja.

Kaj boste ukrenili

- da se čim prej ugotovi, kam so tedanji oblastniki „vrgli“ pozemeljske ostanke mojega očeta, njegove prve žene (in matere mojega polbrata Stanka), mojih dveh bratov Vladimirja ter Bogumila, dr. Ehrlicha in drugih istočasno izkopanih žrtev OF/VOS;

- da se njihovi posmrtni ostanki z gotovostjo indentificirajo in vrnejo njihovim družinam za krščanski pokop na pokopališču njihove izbire;

- da se vsi odgovorni za to grozovito dejanje privedejo pred sodišče in se jim sodi v skladu s pristopnimi zakoni; in končno,

- ali se strinjate, da ti izkopi predstavljajo pod vsemi okoliščinami neopravičljivo in človeka nevredno dejanje?

Poleg tega Vas prosim za Vaš odgovor na še dve bolj široko — ali ozko povezani vprašanji:

- ali se strinjate, da sodni postopek proti odgovornim za pokop ne bo predstavljal „nove krivice“ in

- ali se strinjate, da nihče od zgoraj imenovanih žrtev OF ni bil „domači izdajalec“, razen v skladu s kakimi leta 1941 in/ali 1942, v pravnem smislu neveljavnimi odločbami KPS, njenega CK, OF, VOS in podobnega?

Če se ne strinjate z zadnjima vprašanjima, vas prosim, da to razložite in utemeljite.

Spoštovani gospod Kučan, vaši odgovori na ta vprašanja bodo meni in bralcem jasno pokazali, da uporabim vaše lastne zgoraj citirane besede — **kakšno dušo boste vi zmogli ali znali vdihniti novi državi.** Osebo upam, da bo ta duša zajela, poleg vseh ciljev, naštetih v vam naslovljeni spomenici Slovenskega ameriškega sveta, in s katerimi se strinjate, da je bil komunizem vsiljen slovenskemu narodu pod krinko Osvobodilne fronte in predstavlja najbolj tragično poglavje slovenske zgodovine. Kot ste rekli: ne besede, le dejanja bodo pokazala, da je to važno priznanje resnično del državne duše. Mi vsi in zlasti vi, kot predsednik vseh Slovencev, dolgujemo to naši mladi državi.

V pričakovanju vašega odgovora vas prosim, da sprejmete izraze mojega spoštovanja.

Marko Natlačen, USA

Delo bo nadaljevalo glasilo Zaveza „Slovenec“, 11. 10. 1993

Letos poleti je v Buenos Airesu zadnjič izšla revija Vestnik slovenskih domobrancev in drugih rodoljubov. Zadnja številka je sicer izšla v prvi polovici leta 1991, vendar so nekateri menili, da bi morali izdati še eno, ki bi bila poslovilna.

Vestnik je začel izhajati leta 1948, takoj po prihodu prvih beguncev v Argentino. Prva dva letnika sta nosila naslov Šmartinski Vestnik in podnaslov Glasilo domobrancev in drugih protikomunističnih borcev, urejal pa ga je Karel Škulj. V letniku 1953-1954 so prvi del imena (Šmartinski) izločili. Prvi letniki so bili zaradi težkih gmočnih razmer slovenskih emigrantov v Argentini skromni, v drugi polovici 50. let pa je Vestnik že dobil revialno obliko.

Na prelomu petdesetih v šestdeseta leta je prišlo pri reviji do razcepa na

politično in na domobransko linijo. Če pogledamo na ta dogodek iz današnjega zornega kota, je to do neke mere (po vsem tem, kar se je zgodilo med vojno in takoj po njej) normalno. Medvojna strankarska razcepljenost, katere posledica je bila ustanovitev narodne, sokolske in slovenske legije, ter s tem drobljenjem sil neprimeren odgovor na komunistično revolucijo, ki je izkoristila okupacijo, zmeda in poraz (oziroma kar katastrofa s Turjakom in Grčaricami), udar proti Rupniku 3. maja 1945, dogodki v Vetrinju, sramotna predaja Rupnika itd. Vse to je povzročilo, da so se domobranci (borci) leta 1963 odcepili od Vestnika in ustanovili novo revijo, ki se je najprej imenovala Vestnik borcev, nato pa od leta 1964 Tabor. Medtem ko je Vestnik torej nehal izhajati, Tabor še naprej izhaja (prav tako v Buenos Airesu).

V nekaj čez 250 zvezkih Vestnika bo slovenski bralec in zgodovinar našel obilico gradiva, ki govori in pričuje o dogajanju med drugo svetovno vojno v Sloveniji, o povojnih dogodkih (Vetrinje in likvidacije domobrancev) ter o življenju naših zdomcev v emigraciji. Vsak resen zgodovinar mimo Vestnika in Tabora seveda ne more.

Seveda mi to poročilo ne dopušča, da bi naštel pomembnejše prispevke v Vestniku, vsekakor pa moram omeniti vsaj Janeza Gruma, ki ima tudi v zadnji številki nekaj prispevkov (Ostikih demokratskega protikomunističnega zbora z zahodnimi zavezniki, Neresnični podatki iz Drčarjevega „dnevnika“ v knjigi Vetrinjska tragedija, Marinškova pot na Podrožico, Pripombe h Godničevim zapisom).

Nasploh je v zadnji poslovni številki Vestnika, ima kar 80 gosto tipkanih strani, objavljena množica krajših pričevanj, dokumentov ter mnenj. Dobro bi bilo, če bi se lahko določena količina naklade prenesla iz Argentine v Slovenijo, ter se ponudila tudi slovenskim bralcem.

Uredništvo Vestnika je ob slovesu zapisalo, da slovo ni preveč grenko, saj bo delo nadaljevalo glasilo Zaveza, ki že tretje leto izhaja v Ljubljani.

Ivo Žajdela

STONE BRULC

Igranje z besedami, da se pridobi na času

V neki številki Tabora sem omenil, da je nas, preživele borce, bolj zbolel sklep Polajnarjeve skupščinske komisije za varstvo človekovih pravic, Stresove Pax et Justitia, Bavconovega sveta za isto, poleg drugih, od katerih pa nismo dosti pričakovali — **da se ne raziskuje medvojnih zločinov od l. 1941-1945**, torej samo tiste, storjene po letu 1945 morda še storjene nad domobranci iz tega leta. Za Bavcona je potem prišlo na dan, da je bila sramota s strani slovenske vlade odlikovati človeka, ki je bil zamešan že prej v umazane zadeve, za slovensko osamosvojitev pa ne samo, da ni s prstom mignil, upiral se ji je na vse kriplje. Ponovil se je primer Boterija, urednika Mladine, ki je po

eni strani pisal vse mogoče o komunističnem monizmu in zatiranju, po drugi pa lepo sodeloval s Službo državne varnosti in ji izdajal svoje sodelavce pri reviji: Janšo, Borštnerja, Tasića in Zavrla.

Sedaj je skupščinski državni zbor, komisije bodo odbori, raziskovanju so prisodili drugačen pomen kot preiskovanju, češ da je raziskovanje ena stvar, vse nekaj drugega pa je preiskovanje. Seveda, če se pri tem kdo spomni na preiskovalnega sodnika in njegovo vlogo, ta je bila res preiskovalna, čeprav je bila tudi raziskovalna, samo da je od preiskave bil odvisen nadaljnji proces in sodba, medtem ko raziskovati, to more vsakdo sam. Ne bom našteval še drugih komisij, javnih in zasebnih, ker je od njih števila odvisna važnost stvari, ki se skuša odkriti ali zakriti, odmotati ali še bolj zamotati, da se nihče več ne znajde v zmešnjavi. Teh pa je bilo kar precej!

Omenil sem, da smo od teh največ pričakovali a tudi najmanj dobili, bolje rečeno: Nič! Mislili smo tudi, da bodo že zaradi tega posegli v tista revolucijska leta, ker imajo akademsko izobrazbo, torej da bo raziskava, če ne preiskava, potekala z največjo mero racionalnosti, in da se bodo poslužili metod, ki veljajo za vsakega resnega zgodovinarja: „Iščimo vzroke za razumevanje posledic!“ Posledice so bile strašne, torej so morali biti tudi vzroki strašni za tako morijo. Toda ne; že ob ustanovitvi teh komisij so takoj izjavile, da ne bodo raziskovale revolucijskega meddobja, ampak samo dogodke po koncu vojne. Pokojnemu Edvardu Kocbeku so se še Spomini iz teh mesecev in let zamešali in izgubili, da jih ne omenja v njih. Zgodovina bo ostala brez njegovega pričevanja, čeprav je tudi dosti vedel o takratnem dogajanju.

Pričakovali smo dosti od srečanj nekdanjih nasprotnikov na radiu in TV, sedaj vemo, da ni treba pričakovati trohice resnice, ki bi prodrla na dan iz pogovorov med nekdanjimi partijskimi funkcionarji in nekdanjimi domobranci: danes mečejo krivdo za vse na Srbe, na Simo Dubajića, KNOJ, jugoslovansko OZNO, razjarjeno ljudstvo, skratka: „Na Laha iz Gaja!“ Kadar smo pri nas vsi vedeli, kdo je kaj zagrešil, pa nismo marali povedati, smo pa odpravili s tem rekom.

Sedaj, ko skupščina ni več skupščina, ampak državni zbor, bo odpadla tudi Polajnarjeva komisija, ki je imela že v dolgem naslovu tudi namen, za katerega naj bi delovala: Komisija za raziskavo povojnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih nepravilnosti. Sestala se je skupina kršćanskih demokratov, ki bo ustanovila novo parlamentarno komisijo, ki bo preiskovala medvojne likvidacije zraven povojnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in še nepravilnosti povrh. Nekaj je že na papirju, toda če bo nova komisija delovala s tako zavzetostjo in brzino in na tak način kot prejšnja, moram reči, da bo isto kot nič. Rekel bi celo, da gre za namerno odlašanje, da se izgubi čimveč dokazilnega materiala, da pomrejo priče, ki so pobijale in bile na tem, da bodo pobite, da se pozabi in izgubi vse, kar je v zvezi s temi strahotnimi dogodki. „Duhovno življenje“ je za lansko leto objavilo 108 smrti med nami v Argentini, isto se godi drugod in v domovini — izginjajo

priče pobojev, likvidacij in če bodo komisije delale s takim zagonom kot so do sedaj, čez nekaj let ne bo treba več spraševati, kdo je kriv največjega narodnega zla, ker nikogar iz tistih časov ne bo več med živimi.

Ostalo pa bo zapisano v Prunkovi zgodovini in po njej bodo učili bodoče slovenske rodove. Na strani 126 pod naslovom „Partizansko vojvodstvo“ (prej so uporabljali tudi izraze samovolja in sektašenje) je v osmih vrsticah opisano to vojvodstvo. Ni kaj reči: če je Prunk posvetil 1500 pobitim in strahotno mučenim Slovencem, ki niso imeli še nobenih zvez z okupatorji, samo osem vrstic, zakaj naj bi se Polajnarjeva komisija trudila in delala bolj hitro? Zakaj naj bi se Stresova komisija mazala in preiskovala sumljive poboje tam nekje na Dolenjskem, če se pa še za svoje sobrate ni pozanimala, od katerih je bilo od 400 kar 327 zaprtih dolga leta, ne da bi v veliki večini primerov sploh vedeli, zakaj so zaprti?

Morebiti se bo dalo pa še kaj iztisniti tako za ene, kakor za druge. Ne! Ker se komisije sprenevedajo, da ni seznamov likvidiranih med vojno, da ni arhivov, če pa so, jih pa komisije ne najdejo. V tem se mi zdi Prunk bolj pošten, čeprav ne vem, če je bil v Vevčah takrat, ko so mlini mleli tajnosti in knjige, čeprav je vkljub temu še marsikateri dokument ali knjiga zašla v emigracijo. Prunk vsaj ne išče nečesa, česar ni več, tudi arhivov ne išče, ker ve, da jih ni bilo, kar pa je obstajalo zapisanega, je izginilo. Seveda ne v Beogradu, kakor bi nam radi sedaj natvezli, ampak v privatne arhive ali naravnost v mline v Vevčah.

Pred nekaj meseci (15. julija 1993) sem bral v La Nacionu na strani 6 pod naslovom „Izgubljeni otroci imperija“ o 50-tisočih angleških sirotah, ki so jih po nalogu „very gracious Majesty“ deportirali med leti 1947 in 1976 iz Anglije po njenih dominionih, da bi „oživili“ z britansko krvjo razpadajočo imperij. Dokazi? Ni dokazov, ker so izginili, angleška vlada, v veliki večini ista, ki je izročila 12.000 domobrancev iz Vetrinja v pokol slovenskim komunistom, jih je znala uničiti. Nekaj prej se je angleški narod boril proti nacizmu, rasni diskriminaciji, za človekove pravice, sedaj pa je napravil isto z otroci lastnega naroda. Družba je molčala, ker je dobila 50.000 zastonskih sužnjev, arhivi so izginili. Nič ni čudnega, če je grof N. Tostoy izgubil tožbo proti kriminalcem v belih rokavicah, Margaret Humfreys, ki „raziskuje“ zločin, ne preiskuje!, ki ga je na lastnem narodu zagrešila angleška vlada, tudi ni našla nobenega dokumenta, če pa so, ni imela dostopa do njih. Kaj se niso slovenski komunisti poleg Moskve učili tudi pri angleških „gentlemanih“, pri najstarejši demokraciji Zahoda? Nekaj od tega se je prijelo tudi naše strani! Je slovenska družba kaj boljša? Bratstvo in edinstvo že lep čas dokazuje, kakšne ljudi je vzgojilo, sedaj pa imamo opraviti z ljudmi, ki zanalašč zavlačujejo vso zadevo o medvojni pokolih, prej so se je izogibali, da bodo izginili zadnji dokazi o krvavih zločinih.

Besedne igre so zanimive, vendar samo dokler so igre, če se jih pa drži kri, ostane krvavo umazan tudi tisti, ki se z besedami igra. Polajnarjeva

preiskovalna komisija še ni ustanovljena, vendar začetki so slabi. Zdi se, da gospodje poznajo slabo emigrantsko literaturo, kjer bi našli tudi več seznamov za likvidacije, morilci so bili pa celo odlikovani.

NAŠI MOŽJE

Lojze Galič, petinosemdesetletnik!

Rojen je bil v Ljubljani leta 1908. Bil je član Sokola v Ljubljani na Viču. Tam je režiral veliko iger in tudi sam veliko igral.

Pred razsulom Jugoslavije je bil pri generalu Rupniku v štabu utrjevanja na Vrhnikih. Leta 1941 pa je bil interniran v Italiji. V Ameriko je prišel leta 1950 in se naselil v Milwaukee, kjer še sedaj živi.

Od vsega početka je bil član Tabora. Na naših spomladanskih proslavah je bil večkrat govornik, rad pa se je udeleževal tudi spominskih proslav na Orlovem vrhu v Clevelandu.

Je tudi član Milwauškega društva Triglav in dopisnik za Ameriško domovino.

Vsi Taborjani mu kličejo: „Na mnoga leta! V zdravju in zadovoljstvu!“

Društvo Cleveland sporoča, da so v letu 1993 praznovali rojstne dneve sledeči domobranci in člani Tabora DSPB:

Janez Pičman 92 let, Jože Lah 91 let, Franc Grčar 80 let, Jože Smolič 70 let, Franc Cenkar 70 let.

Vsem iskrene čestitke od članov Tabora ZDSPB.

IZ DRUŠTEV

Zapisnik Občnega zbora DSPB Tabor-Milwaukee dne 26. septembra 1993 v Triglavskem parku

Sestanka se je udeležilo 12 članov. Več članov je trenutno bolnih in vsi smo se seveda postarali. Miha Mejač je že dva tedna v bolnišnici in se mu zdravje po težki operaciji le počasi vrača. V domači oskrbi pa je še več članov, tako Janko Limoni, Ivo Kunovar, Rudi Kotar, Janez Rifelj in Jože Smolič. Vsem želimo hitrega okrevanja in boljšega zdravja v bodoče.

Ivan Jakoš je po 48 letih obiskal domači kraj, videl veliko Slovenije in kar rad prišel nazaj.

Ob prvi obletnici smrti bivšega predsednika Ludvika Kolmana so za tiskovni sklad zbrali 420 dolarjev.

Temenici

Krasna si hči dolenska,
voda zelenih gora
polna sončnega si bleska,
v katerem se tvoj sen igra.

Spominjam se ko sem še mlad
kopal v tvojih se valovih,
vedno rad sem se igral
ob bregovih tvojih.

Al' mladost je šla od nas
ne bo je več nazaj,
tudi ti zapuščaš nas
in svoj rojstni kraj.

Tečeš, tečeš in hitiš
mimo travnikov in njiv,
veselo skačeš in šumiš
res kot potok živ.

Tudi jaz zapustil sem tvoj kraj
in odšel po svet'
misleč vrniti se nazaj
v kraj mladostnih let.

Ko po svetu popotujem
čez hribe in gore,
lačen, žejen in utrujen,
da vsaj dobil bi kaj vode.

Ko pridem v dolino
slišim potok žuboret,
tu za žejne je krepčilo,
voda mrzla kakor led.

Ko se vode napijem,
okus se znan mi zdi,
čakam, premišlujem,
če si vodica Ti.

Ki tečeš po ravnini
kraj gabske vasi,
kjer moji so spomini
prelepih mladih dni.

Takoj sem Ti ponudil
roko v vesel pozdrav,
da mal' bi se pomudil
sred' zelenih planjav.

Da bi se pogovorila
od svojih mladih let
od kar sva se ločila
in odšla po svet'.

A nisi se zmenila
za srčni moj pozdrav,
naprej si odhitela
po cvetoči planjav'.

Žalost napolnila
moje mehko je srce,
ker si pozabila
sina svoje zibelke.

Na dno si potopila
mladih dni spomin,
da doline Tvoje
jaz sem zvesti sin.

FRANC ZOREC
sin Temeniške doline.

Slovenski domobranec
udarnega bataljona
vrnjen iz Vetrinja
in ubit 1945.

Sodni dan

Dan Božje kazni in pravice

Strašen dan bo dan plačila,
zemlja v prah se bo zdrobila
priča David in Sibila.

Kakšen strah bo vstal v naravi,
ko sodnik v mogočni slavi
na odgovor vse postavi.

Tromba silno bo zapela,
do vseh mrtvih zadonela
jim pred sodni stol velela.

V grozi smrt se bo čutila,
ko se stvar bo spet zbudila,
da pred sodbo bo stopila.

Knjiga k sodbi prinesena,
hrani dela razvrstena,
dobra kakor zadolžena.

Dano svetu bo spoznanje,
in za vsako zlo dejanje,
Bog prisodi maščevanje.

Kam se čem takrat dejati,
kje zaveznika iskati,
dobrim komaj bo ostati.

Kralj neskončne visokosti,
ki rešuješ iz blagosti,
milostno mi greh oprosti.

Spomni se o Jezus mili,
da so zame te umorili,
prosim tisti dan se usmili.

Da si iz ljubezni same,
utrujen vzel svoj križ na rame,
naj ne bo zgubljeno zame.

Maščevalec vse krivice,
čuj skesane moje klice,
kadar pride dan pravice.

Da grešil sem, se sramujem,
krivdo svojo obžalujem,
„Prizanesi Bog!“ vzdihujem.

Duše si iskal zgubljene,
reševal si spokorjene,
reši prosim tudi mene!

Nisem vreden odpuščanja,
varuj me pa pogubljenja,
milostno Gospod življenja.

Grešne varuj me levice
ter mi mesto daj desnice,
kjer boš svoje zbral ovčice.

Ko boš pahnili pogubljene,
in sprejel „Blagoslovljene“
sprejmi k sebi tudi mene!

V prahu k Tebi, Bog zdihujem,
srce strto Ti darujem,
konec Ti priporočujem.

O pregrozni dan jokanja,
ko iz grobnega bo spanja
grešnik vstal, v sodbo siljen;
bodi mu Gospod usmiljen!

Ljubi Jezus, Ti mi daj
Rajski mir na Vekomaj.

Amen.

Š. M. S.

+ Anton Čepon

Nepričakovano nas je zapustil najstarejši stanovalac „Rožmanovega doma“ g. Anton Čepon, žrtev prometne nesreče 26. avgusta 1993.

Pokojni se je rodil 3. novembra 1904 v Horjulu pri Ljubljani. Srednjo šolo je obiskoval v Škofovih zavodih v Št. Vidu nad Ljubljano, nakar je visokošolske študije nadaljeval na Dunaju, ki jih je moral prekiniti vsled izbruha prve svetovne vojne.

V Argentino je prišel leta 1948 in se zaposlil v petrolejski družbi Shell. Ker je dobro obvladal angleščino, nemščino in francoščino, mu je vse to znanje jezikov služilo, da je zavzemal zavidljiv položaj v tem podjetju.

Dolgo let po upokojitvi se je nastanil v našem zavetišču v San Justo, kjer se je, kljub visoki starosti, izkazal za zelo delavnega člana tega doma. Poleg poučevanja jezikov, je pokojni izdeloval iz lesa razne križe, popravljal ure budilke in se posvečal tudi čebelarstvu.

Pokojni Čepon je bil moč vesele narave. Imel je smisel za petje v cerkvi in v družbi. Zlasti mu je bila pri srcu naša slovenska skupnost, kar je dokazal s svojimi obiski na naših prireditvah.

Rajni zapušča v Argentini hčerko z družino.

Pokojnika bomo ohranili v najlepšem spominu!

Tone Šušteršič

+ Marija Amon roj. Loboda

Tiho je odšla od nas 27. junija 1993. Skozi dolgih 12 let je Marija Amonova živela na ortopedskem vozičku. V tem času je veliko molila in obujala spomine na žive in rajne člane svoj družine, pa tudi na čudovito lepo domovino pod Triglavom.

V dobi okupacije in komunistične revolucije je bila v oporo svojemu možu Milanu, soustanovitelju gorenjskih domobrancev. Koliko skrbi in neprespanih noči! Kdo bi jih preštel?

Maja 1945 je tudi Amonova družina nastopila pot v begunstvo in končno dosegla Vetrinj. Čeprav se je rajni Milan rešil vrnitve in gotove smrti, ni užival prostosti. Angleži so ga prijeli in poslali v taborišče za vojne zločince v Wolfsberg, kjer je v veliki nevarnosti odsedel šest mesecev in končno bil izpuščen.

Iz Avstrije je Amonova družina nadaljevala pot v Argentino, kjer si je zgradila svoj dom. Tam smo se večkrat zbrali prijatelji in znanci, ki ne bomo

nikoli pozabili gostoljubnosti rajne Marije. Kaj drugega naj spremlja človeka na pot v večnost, če ne dobra dela! Teh je pa veliko storila naša zvesta članica in bralka Tabora, gospa Amonova.

Bog naj ji bode dober plačnik!

Vsem domačin pa naše iskreno sožalje!

+ Andrej Lovše

V 94. letu je v nedeljo zvečer, 10. oktobra t. l., odšel po zaslužno plačilo, vaški stražar in domobranski narednik, višji poštni uradnik, doma iz Bizovika.

Kot zaveden in odločen narodnjak, je bil prostovoljec in odlikovan med Maistrovimi borci za našo Koroško in Štajersko. Verem slovenski mož je kmalu odkril skrbno nastavljene komunistične zanke pobarvane z OF, pa srpom in kladivom, ob propagandi prav istih, ki so k nam vabili Hitlerja ob nacistično-sovjetski tovarišiji.

Odločno se je pridružil vaškim stražarjem in pozneje domobrancem proti nasilniku. Ob koncu vojne se je z družino in težko ranjenim sinom-domobrancem skušal umakniti na Koroško. Ranjeni sin Filip je bil zajet na Lescah in umorjen v Brezarjevem breznu.

Komunistična tiranija je zaplenila dom z obtožbo: „Ker je bil izdajalec slovenskega naroda in morilec na sv. Urhu. Vsa njegova družina mu je sledila in se strinjala z njegovim delom.“

Ta „obtožba“ — ena tisočih boljševiske „ljudske“ oblasti, s katero si je ta podivjanost lajšala vest, ko je ropala in morila, pa še vedno velja tudi pod sedanjo vlado, ki se imenuje „svobodno izvoljena in demokratična“!!

Vnukinja pokojnega, prof. Pavlinka Korošec-Kocmur, ki živi s svojim možem lic. Boštjanom Kocmurjem v Sloveniji zaradi študija slavistike, je svojemu dragemu dedu poslala sledeči faks namesto šopka ob krsti:

Dragi ata!

Ljubljana, 11. oktobra 1993

Presenetilo naju je sporočilo. Saj ste nas počasi pripravljali na Vaš odhod, pa vendar... „Saj se bomo kmalu spet videli, če Bog da,“ smo se poslavljali, ko sva spet odhajala v to Vašo lepo, drago Slovenijo, za katero ste se v dveh vojnah borili; še celo pod generalom Maistrom! Za domovino, kateri ste darovali pol življenja doma in še pol v tujini ter celo sina-mučenca, pa se niste smeli vrniti v njen objem...

Hvala, ata! Hvala za starost, ki ste jo kljub vsemu čimdalje skušali prenašati.

Hvala za prijetne razgovore o starih časih.

Hvala za vso tiho, prikrito skrb in molitev za nas vse. Vsem dogodkom in dogajanjem ste pozorno sledili. Kljub Vašim 93 letom ste se dobro zavedali naših vsakdanjih potreb in z molitvijo nešteti rožnih vencev skrbeli za nas.

Hvala tudi za predporočni nasvet: „Vsak večer, predno gresta spat, skupaj zmolita vsaj desetko; midva z mamo sva vedno molila in je bilo vedno lepo!“

Koliko bi se še lahko pogovarjali! Koliko zamujenih trenutkov! Čas je krut. Prepozno je. Zdaj ste že pri Vsemogočnem plačniku. Gotovo so mama, Filip in naši mučenci Vas pospremili. Niste sami. Vam je že lepo. Dragi ata, Bog Vam poplačaj!

Na svidenje!

Vajina Pavlinka in Boštjan.

PS. Če je še čas, položite prosim to pismo v krsto namesto šopka cvetja.

V Sao Paulo v Braziliji je 9. novembra 1993 umrl v starosti 72 let Vojko Gabrenja. Bil je poročnik primorskih domobrancev. Naj počiva v miru! Žalujemo naše sožalje!

NOVA KNJIGA! Ivana Korošca

PRVA NACIONALNA ILEGALA ŠTAJERSKI BATALJON

Zbrana pričevanja edinega preživelega borca prve skupine nacionalne ilegale ob slovenski boljševiski revoluciji, pod tujo okupacijo in nerazgledanosti odgovornih slovenskega časa.

Knjigo lahko naročite:

Argentina: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, tel. 536-0841 ali pri avtorju tel. 258-8952.

ZDA: Vavpetič Blaž 6190 Dewey Rd. Madison 44057 Oh. John Jakoš 2495 South 124 Street Milwaukee, Wi. 53227

Kanada: Pogačar Jože 57 Anderson Ave, Toronto, Ont. M5P 1H6

Slovenija: Naročilnico pošljite na na p. p. 57, 61113 Ljubljana ali po telefonu/faksu: (061) 346-734

Dejstva in vtisi s poti po Sloveniji

Zopet sem v Argentini. Doma? Le kje sem še doma?

Preobrat v Sloveniji je nam v nasprotju in ne vem, kdaj se bo kdo našel, ki bo zopet poklical emigracijo v odprto opozicijo. Največjo nesrečo za nas je naredil Peterle, ker takrat, ko je bil na vladi, ni počistil z aparatčniki do konca. To danes vsak, ki ne piha več v rdeči rog, prizna in mu ne more odpustiti. Danes še ne, a v prihodnjem obdobju bo SLS vsekakor; in takrat moremo pričakovati tudi kak obrat resno na desno. Toda nas bodo vedno pozabili.

Kapitulantstvo, ki ga je naredil Slovenski narodni odbor takrat, ko se je razpustil, je neodpušljivo, in največji madež pred zgodovino — sicer pa, kaj to pomeni? — Danes stari borci vedno bolj afirmirajo svoj položaj in vse se razvija na tradiciji NOB in domobranstvo je sicer tolerirano, a slabo izgovorjena beseda. Vkljub vsej krizi pa imajo borci še vedno privilegiran položaj, sede po kavarnah ali pa se sprehajajo.

Bil sem povabljen na Javorovico in sem sedel za mizo s starim partizanskim generalom, ki je vedel, kdo sem in jaz kdo je on. Ni se mogel izživeti v prijaznosti. Ker ima v Pulju vilo — nekoč je bila last c. kr. admiral — dobiva kot naseljenec pokojnino generala republike Hrvaške; žena ima pa hišo na Dolenjskem in tako dobi še pokojnino generala republike Slovenije. Vozi se iz Istre na Dolenjsko in ima prijavljeni dve stanovanji. Razpad Jugoslavije mu je bil samo v korist. Takih primerov je kar dovolj in jih niti ne prikrivajo.

Obiskovalci iz emigracije se pač razživljajo s kulturnimi prireditvami in so presrečni, če, pred skoro vedno samo publiko našega tabora, lahko zapojejo, in da jih kdo malo počasti. S tem pa so zahteve emigracije končane. Nihče iz emigracije pa ne vztraja na zahtevah zgodovinskega izvora, ki so posledice najkrutejšega preganjanja in ropanja. Ali se sedanji voditelji (imena so uredništvu poznana. Op. ur. Tabora) zdomcev ne zavedajo več, zakaj so njihovi očetje odšli na tuje in je verjetno bila razlika med politično in ekonomsko emigracijo tako malenkostna, da so v bistvu bili vedno samo ekonomski izseljenci, nikakor pa izrazito jedrno politični. S smrtjo Miloša Stareta je verjetno resnična politična emigracija umrla.

Po drugi strani se Slovenija razprodaja in nadutost novih, tujih kapitalov, preseže ono potomcev starih nemških fevdalnih družin. Ravnatelj Renaulta govori s svojo kuharico edino francosko in za slovensko TV podaja izjave v francoščini, medtem ko so se nemški fevdalci nekoč vsaj toliko „ponižali“, da so s svojo služinčadjo govorili spakedrano slovenščino.

TV vsa nabita poročil „iz naše polpretekle zgodovine“, ko so se na proslavi dolomitske republike pojavile zastave z zvezdo (sicer ne z rdečo,

ampak z zlato) in srpom in kladivom. Predsednik Kučan, ki je poslal toliko poštenjakov v smrt, se je tam rokoval z vsemi in proslavljal obletnico dolomitske republike. Samo nekaj dni pozneje je bila slovesnost pri Lipi sprave in na TV so pokazali samo Vinka Levstika, kako je polagal venec v spomin bojnih tovarišev. Na to proslavo nisem šel, ker mi niti vrag za to ni povedal, sicer ne bi manjkal. Delo, največji slovenski časopis (Slovenec, je samo karikatura časopisa, skoro obsojenega na smrt, če ne bo podpore od drugod) pa je objavilo samo fotografijo slovenskega metropolita dr. A. Šuštarja med pridigo v cerkvi. Emigrantom je že dovolj, da smejo stopiti na slovenska tla, pozicije pa naj imajo še naprej oni, ki so si jih s silo prilastili.

Denacionalizacija pomeni praktično samo to, da se država iznebi takih posesti, ki so že popolnoma neproduktivna in jih bo upravičenec prejel v upravo in plačevanje davkov. Primer za to je D. Š., ki dobi začasno z odločbo v upravo (ne v posest) 200 ha popolnoma izsekanega gozda s podmladkom starim do deset let. Govoril sem s škofom Kvasom, ki se mi je pritoževal, ker so dobili — ne v last in posest — v začasno upravo Škofijske zavode, ki so tako poškodovani, da potrebujejo šest milijonov mark, da jih spravijo zopet v pogon. Investirati v nekaj, kar si dobil samo v upravo? „Svobodna Slovenija“ je zapisala, da so dobili na škofiji zavode nazaj! Kdo je boljše informiran Svobodna Slovenija ali škof Kvas?

Kar se moje družinske posesti tiče, sem imel ogromno dela. V zgodovinskem arhivu sem našel vse dokumente, kako so kradli. Vsakdo, ki je kaj odpeljal, je za to tudi podpisal. Zanimivo je, da sta se dva kregala za en lokal in se tožarila. Sodnik je pa obadva pustil pri strani in je lokal prisodil Ljudskemu odboru.

Duhovnik, rojen v Argentini, ki je danes vikar, je bil zelo malo prijazen z menoj. Važen pa je, ker je prvi napisal v „Oznanilu župnij“ izvrsten uvodnik, ki mu nisem mogel verjeti. Borci so se razburili in šli nad prošta. Ne vem, kako se je končalo, toda dan pred mojim odhodom je izšel v Dolenjskem listu (Glej „Tabor“ 1993, št. 9-10 - Op. ur. Tabora).

Vaš

L.Č.

DAROVALI SO

Od 16. 8. 1993 do 15. 10. 1993

ZA ROŽMANOV DOM

	v pesih	Marolt Andrej	30
Mehle Ivan st.	20	V spomin na pobite	
N. N., Castelar	60	domobrance 24. čete:	
Žerovnik Jože	123	Buda Stane	20
Jenko Janez	15	Ob prvi obletnici smrti ge.	
Namesto cvetja za		Karoline Francič namesto cvetja:	
pok Markom Rampazzo:		Družina Blazinšek	25
		Cerkvena nabirka 29.8.93:	

288

TABOR

November-December 1993

dr. Alojzij Starc	90	Mejač Franjo	50
Dobiček pri kosilu v Rožmanovem domu 29.8.93	1.093,50	Kolman Mara	30
Dobiček pri kosilu bivših domobrancev ob 50-letnici ustanovitve domobranstva v Slovenskem domu v Castelarju	620	Coffelt Mary	20
	v dolarjih	Bambič Ivan	20
G. in ga. Sterle	100	Kotar Rudi	10
G. in ga. Opara	100	Cimermančič Jože	10
V spomin na pok. prof. Jožeta Felicijana:		Žonta Nande - Ivanka	30
Francka in Rico Ziernfeld	500	Ob drugi obletnici smrti M. Pusta:	
TISKOVNI SKLAD TABOR		Žonta Nande - Ivanka	20
	v pesih	Klemenčič Stane	50
Rupnik Evgen - Leon	30	Košir Janez	5
N. N., Castelar	10	SKLAD GEORGINA TOLSTOJ:	
Blazinšek Vili	10		v dolarjih
V spomin na: Kolmana,		Dolenc Jože	20
dr. Meršola in Dolenc Vencija:		Ferkulj Rezka in Frank ob smrti Rudija Kolarič st.	10
Likožar Anton st.	15	Dejak Metka in Frank ob smrti M. Dolinarja	50
	v dolarjih	Zajec Milan ob smrti M. Dolinarja	50
Klemenčič Stane	50	Omahen Polde	15
V spomin na pok. Ivanko Primožič:		Boh Zalka in Jože (tretjič)	52
Slak Florjan	50	Ferkulj Frank - Rezka v spomin na pok. dr. Meršola,	
Ob prvi obletnici smrti Ludvika Kolmana:		I. Boha, T, Valent, brata Korelna in J. Ferkulj	50
Družina Kolman	250	Turek Janez (četrtič)	200
Stršek Dori	10	Omahen Polde in Fani (tretjič)	50
Coffelt Mici	20	Hren Frank in Mara (tretjič)	50
Mejač Franjo	20	Dejak Frank in Metka ob smrti L. Kolmana	50
Mejač Miha	20	Pust Dragica ob smrti L. Kolmana	50
Bambič Ivan	20	Zajec Milan ob smrti L. Kolmana	50
Limoni Janko	15	Zajec Karl in Ani ob smrti mame Jožefe Štepec	50
Kunovar Ivo	30	Ferkulj Rezka in Frank ob smrti J. Štepec	10
Kotar Rudi	7	Hutar Matija	20
Kadunc Marija	8	Prosen Marija in Janez (tretjič)	10
Jakoš Ivan	20	Hren Mara in France ob smrti Jožefe Štepec	100
DSPB Toronto	418	Boh Franc (tretjič)	50
SOCIALNI SKLAD TABOR:		Vrhovnik Marija-Vinko (tretjič)	20
	v dolarjih		
V spomin na „Ireno“ Ivanko Primožič:			

Vsem na najlepša hvala za podporo grofici Georgini Tolstoj in njeni družini, ki so žrtve komunizma. Grofu Tolstoj gre velika zasluga, ker je s svojimi raziskovanji razkrinal zločine svetovnega komunizma in slovenskih Titovih partizanov, s tem pa prispeval veliko koristnega k zrušitvi komunizma.

Ivan Palčič

VSEBINA

Po njih delih jih poznamo! _____	241
Ob petdesetletnici (Ivan Korošec) _____	242
Naše korenine so v Sloveniji (M. Loboda) _____	245
Ustanovitev in žaloigra Slovenskega domobranstva (Dr. Stanko Kociper) ponatis iz l. 1970 _____	251
Maša na Sv. Urhu in pričevanje domobranca (I. Korošec) _____	259
IZ ČASOPISOV _____	261
Igranje z besedami (Tone Brulc) _____	278
NAŠI MOŽJE _____	281
IZ DRUŠTEV _____	281
Temenici (Zorec Franc) _____	282
Sodni dan (Š. M. S.) _____	283
NAŠI MRTVI _____	284
IZ PISEM _____	287
DAROVALI SO _____	288

NAŠA NASLOVNA SLIKA:

Domobrankska godba je igrala pri slavnostih, pa tudi pri pogrebih onih, ki so padli za Boga - Narod - Domovino. Tukaj pa svira podoknico svojemu ustanovitelju gen. Leonu Rupniku.

Hurlingham
Sucursal
Correo
Argentino
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 1596

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 2619